

**ZDRUŽENIE OBCÍ
MIKROREGIÓNU NÍZKE TATRY A RUDOHORIE (RENTAR)**

**PROGRAM
HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO
ROZVOJA OBCÍ**

Mikroregión RENTaR

**Brusno, Hadel', Lučatin, Ľubietová, Medzibrod,
Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky
na roky 2009 - 2013**

Dokument vznikol za podpory:

EÚ

„Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka: Európa investujúca do vidieckych oblastí“.

Tento dokument bol vytvorený s finančnou pomocou Európskej únie. Názory v ňom vyjadrené sú výlučne názormi verejnosti v obciach a odborníkov a nevyjadrujú žiadnym spôsobom oficiálny názor Európskej únie.

Projekt bol poskytnutý na základe Zmluvy o poskytnutí grantu uzatvorenej v rámci programov externej pomoci Európskej únie pre Občianske združenie Banskobystrický geomontánný park v roku 2008 a 2009 aj s pomocou vlastných zdrojov obce a mikroregiónu RENTaR.

Projekt Občianskeho združenia **Banskobystrický geomontánný park**

S názvom : **Rozvoj vidieckeho územia**
Banskobystrického geomontánného parku prístupom LEADER

Zadávatel':	Občianske združenie Bankobystrický geomontánný park, a Združenie obcí mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie „RENTaR“ – 9 obcí
Spracovateľ :	Občianske združenie Banskobystrický vidiecky parlament Banská Bystrica
Spolupráca:	Obce Brusno, Hiadeľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky, a občania , zástupcovia podnikateľov a miestnych iniciatív a iní v spolupráci so Slovenskou agentúrou životného prostredia a občianskym združením KRTKo Banská Bystrica
Programovacie obdobie:	2009 – 2013

OBSAH**ANALYTICKÁ ČASŤ**

1.	Úvod	5
1.1	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a mikroregiónu	5
1.2	Ciele a procesy programovania	6
1.3	Štruktúra programu	7
1.4	Úvodná charakteristika riešeného územia	7
1.5	Širšie územné väzby	10
2.	Popis súčasnej situácie	
2.1	Prírodné pomery	12
2.1.1	Geologické pomery	12
2.1.2	Geomorfologické pomery	12
2.1.3	Klimatické pomery	13
2.1.4	Hydrologické pomery	13
2.1.5	Pôdne pomery	13
2.1.6	Rastlinstvo a živočíšstvo	13
2.1.7	Chránené územia	14
2.2	Súčasná krajinná štruktúra	15
2.3	Urbanistický vývoj sídla	16
2.4	Kultúrno – historický potenciál	17
2.5	Demografická situácia	21
2.6	Technická infraštruktúra	28
2.7	Sociálna infraštruktúra	32
2.8	Hospodárska základňa	35
2.9	Rekreácia a cestovný ruch	38
2.10	Trh práce	41
2.11	Ľudský potenciál	43
2.12	Finančná analýza	46
3.	SWOT analýzy	
3.1.	Vnútorne	50
3.2.	Vonkajšie	53
4.	Súhrnné SWOT analýzy	54
5.	Analýza problémov (strom problémov)	55

STRATEGICKÁ ČASŤ

1.	Strategický cieľ	56
2.	Špecifický cieľ č. 1, opatrenia a aktivity	56
3.	Špecifický cieľ č. 2, opatrenia a aktivity	59
4.	Špecifický cieľ č. 3, opatrenia a aktivity	60

AKČNÉ PLÁNOVANIE

6.	Akčný plán	63
7.	Finančné zabezpečenie	64

IMPLEMENTÁCIA

1.	Riadenie programu	65
1.1	Riadiaci orgán Programu rozvoja - PHSR	
2.	Monitoring	65
2.1	Monitorovací orgán Programu rozvoja - PHSR	
3.	Organizačné a administratívne zabezpečenie	66
3.1	Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja – PHSR	
3.2	Informovanosť a publicita Programu rozvoja - PHSR	
4.	Použitie materiály pre spracovanie programového dokumentu	67
5.	Prílohy k dokumentu	68

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Úvod

1.1 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a mikroregiónu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len PHSR) je rozvojový dokument, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni v súlade so **zákonom č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**.

Vypracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce sa dosiahne zavedenie procesu strategického plánovania do života obcí a zlepšenie zručností a schopností rozvojových aktivít, zvýši sa jej konkurencieschopnosť pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ, obzvlášť v rámci operačných programov zameraných na budovanie miestnej infraštruktúry.

PHSR sa spracováva s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu definujú problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a spokojnosť.

Výsledkom tohto má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou implementácie rozvojovej stratégie PHSR.

PHSR sa spracováva v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou a existujúcimi rozvojovými dokumentmi v zmysle platnej legislatívy. Ako východiská pre definovanie jednotlivých častí PHSR boli aj:

1. **Zákon č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**
2. **Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, MVRR SR, apríl 2004**
3. **Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ENTERPLAN v spolupráci s VOKA, ARVI a BBSK)**
4. **Koncepcia územného rozvoja Slovenska**
5. **Územný plán VÚC Banskobystrického kraja**
6. **PHSKR Banskobystrického kraja**
7. **Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica**
8. **ÚPD obcí mikroregiónu (aktuálne dokumentácie)**

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mikroregiónu (ďalej len PHSR MR) je rozvojový dokument viacerých obcí, ktoré spája geografická, kultúrna alebo iná charakteristika. Je to regionálne významný dokument uceleného územia, ktorý sa spracováva na regionálnej úrovni s rešpektovaním úrovne miestnej v súlade so **zákonom č. 503/2001 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**. Cieľom spoločného programu rozvoja je spoločná integrovaná stratégia ekonomického a sociálneho rozvoja obcí mikroregiónu. Program rozvoja mikroregiónu je vypracovaný podľa metodiky SAŽP spracovanej v rámci Programu obnovy dediny „Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov“ ako spracovať strategický dokument programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja združenia vidieckych obcí (autor: SAŽP – Ing.arch. Iveta Kavčáková a kol.).

1.2 Ciele a procesy programovania

Obce pristúpili k strategickému plánovaniu prostredníctvom spoločného dokumentu PHSR pre spoločné územie mikroregiónu RENTAR – 9 obcí (Brusno, Hiadľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky). Spoločná je stratégia rozvoja celého územia s ohľadom na komplexnosť a optimalizáciu rozvoja regiónu je riešená tak, aby bola garantovaná koordinácia aktivít obcí s ohľadom na ich funkcie v rozvoji regiónu. Krátkodobé plánovanie rozvoja obcí (Akčný a finančný plán) je identifikované na každú obec samostatne. Spoločná stratégia predurčuje v území zabránenie konkurencie a dáva predpoklady pre dobrú spoluprácu jednotlivých obcí. Stratégia rozvoja je v súlade s mikroregionálnymi zámermi, čo garantuje komplexnosť a koordináciu rozvoja územia, lepšie využitie a doplnkovosť existujúcich zdrojov bez rizika duplicity, neefektívnosti a konkurenčnosti medzi susednými obcami.

Programovanie prebiehalo na troch úrovniach.

1. **Zvnútra** – Plánovanie s verejnosťou v jednotlivých obciach
Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou mikroregiónu
(zástupcovia partnerských a záujmových skupín v obciach)
Programovanie s podnikateľskou a občianskou sférou
2. **Zvonku** - Pohľad a hodnotenie odborníka na riešené územie
(na krajinu, ekológiu, architektúru, dopravu, a iné) z hľadiska existujúcich
a potenciálnych zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Plánovanie s občanmi

Do každej domácnosti v každej obci boli doručené pozvánky pre občanov, ktorí sa chcú zapojiť do procesu programovania, plánovania a rozhodovania o tom, čo sa v ich obci deje a bude diať v blízkej a ďalekej budúcnosti. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný.

Na I. stretnutí občania prišli a hovorili o tom, čo je v obci slabou stránkou a čo navrhujú zmeniť, zrušiť a riešiť ale aj o tom, čo je silnou stránkou a čo navrhujú ponechať, obnoviť a rozvíjať. Súčasne sa zaoberali zamyslením sa nad tým, v čom vidia nové možnosti rozvoja a v čom možné riziká. Takejto analýze problémov hovoríme aj **SWOT analýza** s verejnosťou. Stretnutie začalo želaniami občanov na otázku: „Aká by mala byť naša obec o 10-15 rokov?“. Želanie sa stalo dlhodobou víziou.

Na II. stretnutí už prišli občania plánovať. Hovorili o tom, ČO a KDE bude to, čo chceme v obci riešiť v budúcnosti preto, aby naplnili víziu, ktorú si postavili na I. stretnutí. **Plánovali na tzv. naivných mapách**, ktoré sa stali plánom ich dediny v budúcnosti. Preto, aby sa odstránila bariéra nedostatku peňazí občania prerozdeľovali fiktívny balík peňazí, ktorý rozdeľovali na rozvojové aktivity podľa ich uváženia.

Výsledkom práce s verejnosťou na úrovni obcí boli priority rozvoja podľa rozvoja oblastí ako: ľudia, cestovný ruch, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, ŽP a iné.

Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou

Z plánovania boli na základe dobrovoľnosti a ochoty spolupracovať vytvorené skupiny tzv. **aktívna verejnosť**, ktoré sa stali súčasťou jednej veľkej tzv. **akčnej plánovacej skupiny**, ktorá rovnako ako občania v obci postavila **víziu**, zaoberala sa **SWOT analýzou** každej obce, **plánovala a hodnotila priority rozvoja spoločného územia mikroregiónu**. Išlo o typický „pohľad zvnútra“.

Akčnú skupinu tvorili aktívni občania, predstavitelia obcí, záujmových skupín, podnikateľov, štátnej správy a odborníkov, ktorých záujmy tvoria základ pre budúci rozvoj. Súbežne s prácou s verejnosťou odborníci spracovali **Audít územia a zdrojov**, ktorý je zas akýmsi „pohľadom zvonku“. Ten hodnotí územie a existujúce zdroje (okrem územia sú to ľudia, príroda, stavby, história, a pod.)

Akčná skupina porovnávala obidva pohľady, výsledkom čoho vznikla jasná a presvedčivá **spoločná rozvojová stratégia**, teda odpoveď na otázku „**Čo chceme v rozvoji obce dosiahnuť a akým spôsobom**“ za obdobie 10-15 rokov a čo povedie všetkých k jej oživeniu a posilneniu a čo zaručí jej trvalodržateľný rozvoj.

1.3 Štruktúra programu

Analytická časť		Popis súčasnej situácie		
		SWOT analýza		
		Analýza problémov		
				Strategická časť
		Ciele a priority		
		Stratégia soc.ekon.rozvoja		
		Akčné plánovanie		
Implementácia		Finančné zabezpečenie		
		Riadenie programu		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Názov mikroregiónu: **Združenie obcí mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie "RENTAR"**

Región: okres Banská Bystrica

Nadmorská výška: od 350 do 1753 m n.m.

Rozloha: 19778 ha

Počet obyvateľov: 6935

Hustota obyvateľstva: 35 obyvateľ(ov)/km²

Dátum vzniku partnerstva obcí: 2000

Adresa sídla RENTAR: Nám.hrdinov SNP 1, 976 96 Medzibrod

Mikroregión RENTAR je záujmové združenie obcí Brusno, Hiadeľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Povrazník, Pohronský Bukovec a Strelníky.

Združenie je neziskovou organizáciou, ktorá svoje prostriedky používa na rozvoj obcí mikroregiónu.

Mikroregión RENTAR sa nachádza v severnej časti Banskobystrického kraja v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Severná a východná hranica mikroregiónu je totožná s hranicou okresu, západnú a južnú hranicu tvoria katastrálne hranice obcí nachádzajúcich sa v západnej a južnej časti mikroregiónu.

Mikroregión sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Stredom sa tiahne Horehronské podolie a Zvolenská kotlina. Smerom na sever sa rozprestierajú Nízke Tatry a Starohorské vrchy. Južnú časť zaberajú Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a Poľana.

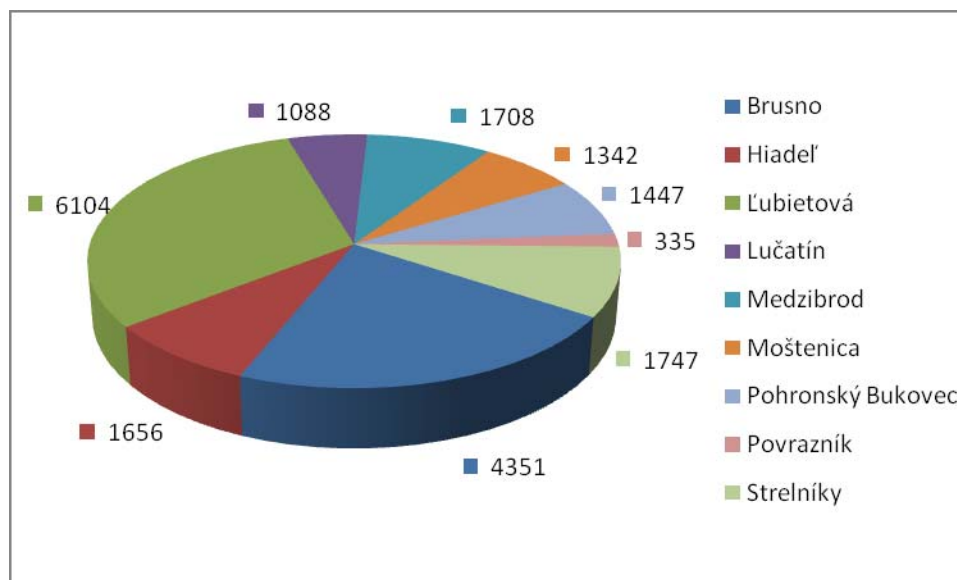
Celková rozloha mikroregiónu je 8 563 ha. Cez riešené územie preteká rieka Hron, západnú časť tvoria lesy Kremnických vrchov a východnú pohorie Poľany.

Základná charakteristika obcí

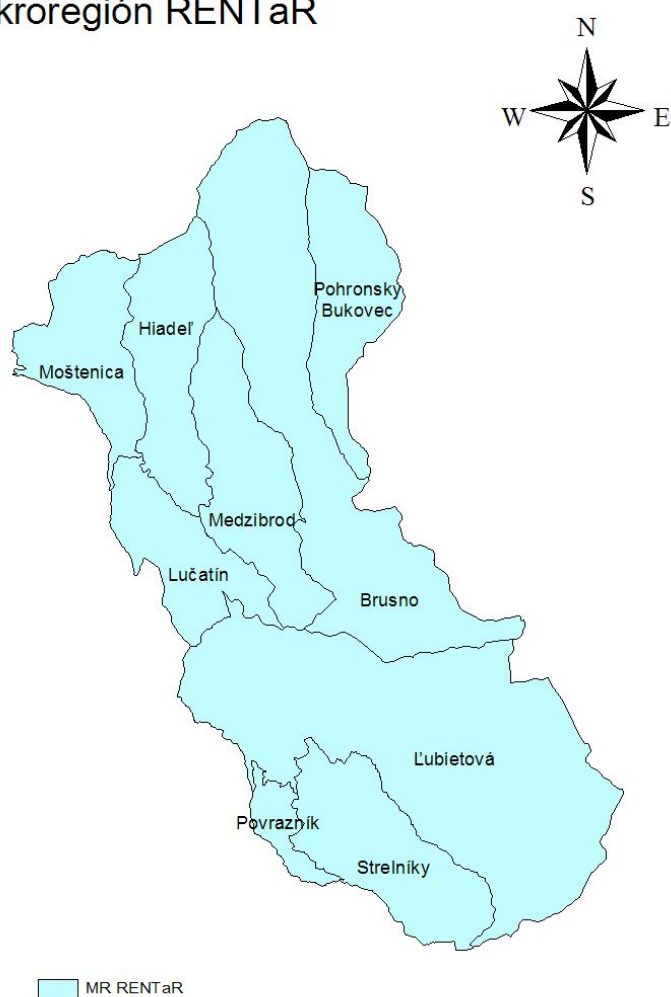
Obec	Kód ZUJ	Rozloha katastra v ha	Počet obyvateľov v r. 2008	Hustota obyvateľstva v katastri:	Výročie prvej písomnej zmenky o obci v r. 2009
Brusno	508675	4351	2128		585
Hiadeľ	508616	1656	511		585
Ľubietová	508748	6104	1036		630
Lučatín	508756	1088	658		585
Medzibrod	508764	1708	1330		554
Moštenica	508799	1342	214		669
Pohronský Bukovec	508896	1447	103		669
Povrazník	508926	335	145		585
Strelníky	509027	1747	810		544
SPOLU:	-	19778	6935		561

Zdroj: PHSR obcí, vlastný prieskum, ŠÚ SR, 2009

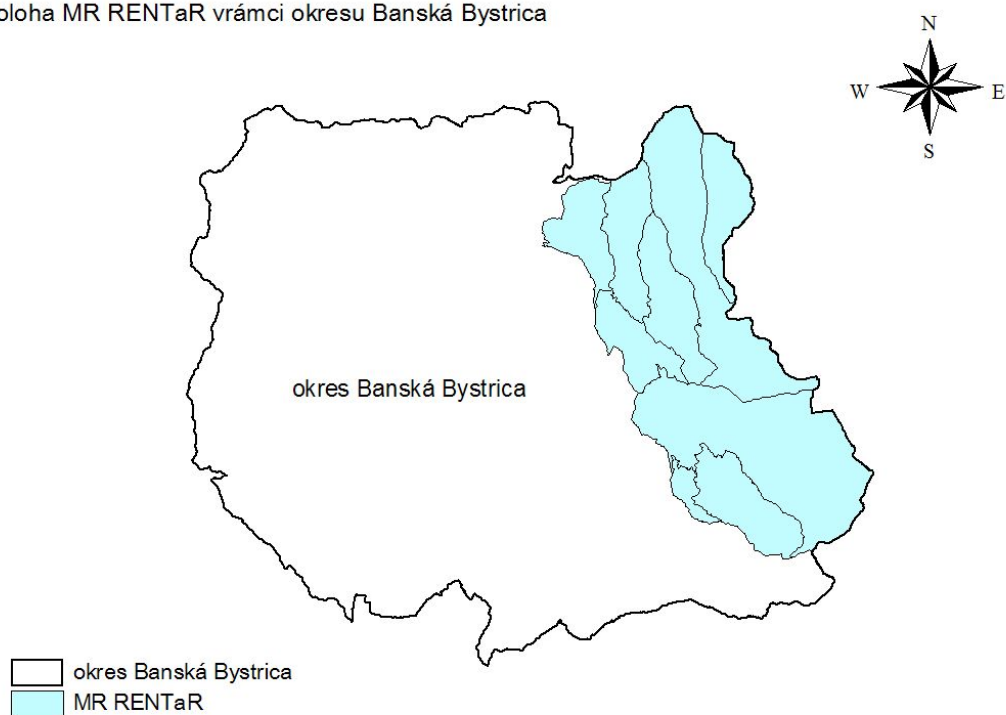
Pomer rozlohy jednotlivých obcí

Mikroregión RENTaR

Poloha MR RENTaR vrámci okresu Banská Bystrica

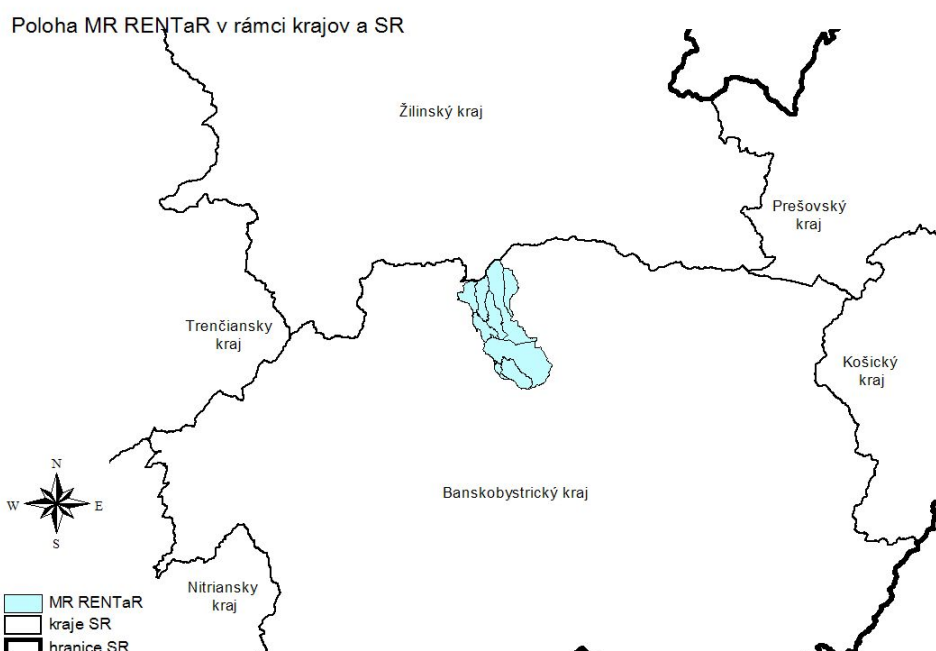

1.5 Širšie územné väzby

Mikroregión RENTAR je záujmové združenie obcí Brusno, Hiadeľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Povrazník, Pohronský Bukovec a Strelníky. Susedí s dvomi okresmi. Na severe susedí s okresom Ružomberok a na východe s okresom Brezno. Údolnou nivou rieky Hron prechádza štátna cesta I. triedy I/66 spájajúca okresné mestá Banskú Bystricu a Brezno a železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou. Združenie je neziskovou organizáciou, ktorá svoje prostriedky používa na rozvoj obcí mikroregiónu. Mikroregión RENTAR sa nachádza v severnej časti Banskobystrického kraja v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Severná a východná hranica mikroregiónu je totožná s hranicou okresu, západnú a južnú hranicu tvoria katastrálne hranice obcí nachádzajúcich sa v západnej a južnej časti mikroregiónu. Mikroregión sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Stredom sa tiahne Horehronské podolie a Zvolenská kotlina. Smerom na sever sa rozprestierajú Nízke Tatry a Starohorské vrchy. Južnú časť zaberajú Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a Poľana.

Okresné mestá Banská Bystrica a Brezno plnia pre mikroregión funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a čiastočne aj funkciu centier dopravy a zamestnanosti.

Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore.

Územnoplánovacia dokumentácia a rozvojové programy

Na riešené územie je spracovaných viacero nadradených dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu. V tomto dokumente je zakotvené: Územím MR prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.
- Územný plán VÚC Banskobystrického kraja a jeho zmeny a doplnky.
- ÚPN-VÚC Nízke Tatry, ktorý rieši zložité problematiky územnotechnických a socioekonomických väzieb vo vzťahu k ekologickým podmienkam, zachovanie prírodného prostredia a jeho ochrana vo vzťahu k rozvoju rekreácie a cestovného ruchu v záujmovom území Národného parku Nízke Tatry.
- Regionálny systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhujú ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Územím MR prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)
 - návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadeľ
 - elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
 - predĺženie pohronského SKV s napojením sídiel po trase
 - realizácia samostatných miestnych kanalizačných systémov v sídlach: Lučatín, Medzibrod, Ľubietová
 - prenosovú sústavu 220 kV prechádzajúca severnou časťou územia s dvojitém napojením 220/110/22 kV transformovne Medzibrod nahradiť novým dvojitém kV vedením v trase jestvujúceho 220 kV vedenia
 - vybudovanie 400 kV rozvodne v Medzibrode
 - výstavba odbočky plynovodu do Ľubietovskej doliny
 - výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
 - vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach
- **ÚPN-VÚC Nízke Tatry**, ktorý rieši zložité problematiky územnotechnických a socioekonomických väzieb vo vzťahu k ekologickým podmienkam, zachovanie prírodného prostredia a jeho ochrana vo vzťahu k rozvoju rekreácie a cestovného ruchu v záujmovom území Národného parku Nízke Tatry. Limitujúce faktory rozvoja sa týkajú hlavne obcí Brusno, Hiadeľ, Medzibrod a Pohronský Bukovec.
 - **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhujú ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.
 - **Územný plán obce** majú schválený obce Brusno, Medzibrod, Hiadeľ, Ľubietová a Lučatín. Obce Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník a Strelníky nemajú vypracovanú ÚPD, resp. platný územný plán.

Dokumentácia:	Spracovateľ:	Dátum schválenia:
Brusno		
Územný plán obce - koncept	Ing. arch. Vladimír Paško	2005
Hiadeľ		
Územný plán obce - zadanie	Ing. arch. Ján Podmanický	20.1.2006
Územný plán obce - návrh	Ing. arch. Ján Podmanický	prerokovaný 10.8.2006
Ľubietová		
Obec: Ľubietová	Ing. Priehodová	2003
Lučatín		
Územný plán sídelného útvaru	URBANIA projekčný ateliér, Ing. Blažena Kováčová	10.12.1998
Medzibrod		
Aktualizácia ÚPD	Ing. arch. M. Kráľ	1.10.1999
UPD zóny obytného súboru IBV	Ing. arch. M. Kráľ	4.12.2003
Doplňok k ÚPD č. 1	Ing. arch. M. Kráľ	9.12.2005
Moštenica		
-		
Pohronský Bukovec		
-		
Povrazník		
-		
Strelníky		
Zoznam obecných pozemkov schválený Radou ONV v BB		

Zdroj: PHSR obcí a Obecné úrady rok 2009, vlastný prieskum

Uvedené dokumenty obsahujú analýzy a rozvojové impulzy a návrhy, ktoré môžu prispieť k budúcemu pozitívnemu rozvoju územia mikroregiónu najmä dobudovaním chýbajúcej dopravnej a technickej infraštruktúry, optimálnym využívaním vlastného potenciálu a prírodných zdrojov, zvýšením úrovne ochrany územia, rozvojom turizmu a rekreácie.

Na základe uvedeného stavu a charakteru spracovaných dokumentácií možno konštatovať, že obce mikroregiónu sú pripravené na ďalší rozvoj.

Programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja jednotlivých obcí

Obec	Názov PHSR	Programo vacie obdobie
Brusno	Program rozvoja obce – PHSR obce Brusno	2007 - 2013
Hiadeľ	Program rozvoja obce – PHSR obce Hiadeľ	2009 - 2013
Ľubietová	Program rozvoja obce – PHSR obce Ľubietová	2009 - 2013
Lučatín	Program rozvoja obce – PHSR obce Lučatín	2009 - 2013
Medzibrod	Program rozvoja obce – PHSR obce Medzibrod	2009 - 2013
Moštenica	Program rozvoja obce – PHSR obce Moštenica	2009 - 2013
Pohronský Bukovec	Program rozvoja obce – PHSR obce Pohronský Bukovec	2009 - 2013
Povrazník	Program rozvoja obce – PHSR obce Povrazník	2009 - 2013
Strelníky	Program rozvoja obce – PHSR obce Povrazník	2009 - 2013

Zdroj: OcÚ

2.1 Prírodné pomery

Združenie obcí Mikroregiónu RENTaR. Popis súčasnej situácie a krajinná štruktúra sú premietnuté na celý mikroregión.

- **Rôznorodosť krajinného prostredia** - odrazila sa na vývoji historických sídelných štruktúr, ktoré vznikali vo vzťahu k možnostiam jeho hospodárskeho využívania.
- **Hornaté územia severozápadnej časti** - ťažiskový priestor, s rozvinutou ťažbou rúd už v 13. až 19. storočí s najbližšími slobodnými kráľovskými mestami Ľubietová.
- **Existencia poľnohospodárskych podhorských obcí** (tradičné pastierstvo, poľnohospodárstvo, poľovníctvo)

2.1.1. Geologické pomery

Geologický substrát riešeného územia je veľmi pestrý. Údolie Hrona vyplňajú piesčité štrky. Severná časť územia je tvorená pestrou mozaikou karbonátových sedimentov (vápencov a dolomitov) s lokálnym výskytom krasových javov. Miešajú sa tieto s vysokometamorfovanými bridlicami (svory, ruly, magmatity) so štrkovito-piesčitými sedimentami a hlbinnými magmatitami na severnom vrchole v Nízkych Tatrách. Južná časť má podobnú mozaiku karbonátových aj metamorfovaných hornín doplnených vulkanickými sedimentami – tufitmi a pyroklastickými magmatitmi – tufmi na južnom cípe územia.

Drevný opál z Povrazníka

Limonit s chalcedónom, Tri vody

2.1.2. Geomorfologické pomery

Reliéf riešenej oblasti je, podobne ako tomu bolo pri geologických pomeroch, veľmi pestrý a dramatický. Prechádza od vrchovinového cez hornatinový, vysočinový podhľad, až do veľhornatinného reliéfu hôľneho na severnom cípe v Nízkych Tatrách. Reliéf je fluválne rezaný (modelovaný tečúcou vodou), ktorá vytvorila hlboké úvalinové doliny potokov v tvare písmena V, ktoré sú dobre zreteľné najmä v severnej časti územia. Mikroregión sa rozprestiera na území 6-tich geomorfologických celkov. Stredom sa tiahne Horehronské podolie a Zvolenská kotlina. Smerom na sever sa rozprestierajú Nízke Tatry a Starohorské vrchy. Južnú časť zaberajú Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a Poľana.

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Brusno	350	1753
Hiadeľ	430	1652
Ľubietová	410	1277
Lučatín	380	781

Medzibrod	390	1049
Moštenica	425	1300
Pohronský Bukovec	430	1592
Povrazník	630	909
Strelníky	650	1195

2.1.3. Klimatické pomery

Stredom územia v okolí rieky Hron sa ťahne kotlinová klíma mierne chladná a chladná. Smerom na sever a juh s narastajúcou nadmorskou výškou prechádza klíma do horskej chladnej, postupne studenej až veľmi studenej na vrchoch Nízkych Tatier. Priemerná ročná teplota vzduchu je od -9°C v januári do 16,5°C v júli v závislosti od nadmorskej výšky. Priemerné ročné zrážky sú od 600 do 2130 mm na hrebeňoch pohorí. Priemerná oblačnosť je okolo 62 %. Počet jasných dní je približne 46,3 a počet zamračených dní asi 126,8. Počet dní so snehovou pokrývkou a rýchlosť vetra opäť tak ako teplota vzduchu a zrážky výrazne kolíšu v závislosti od nadmorskej výšky.

2.1.4. Hydrologické pomery

Vodné toky

Celé územie patrí do povodia Hrona, ktorého hlavným recipientom je rieka Hron. Územím pretekajú potoky: Moštenický, Hiadeľský, Bukovec, Brusnianka, Ľubietovský a menšie, menej významné prítoky. Hydrologické údaje sa sledujú len na rieke Hron.

Vodné nádrže

V území sa nachádzajú malé vodné nádrže s objemom do 1 mil.m3.

Riešené územie spadá do povodia Hrona, ktorý preteká mikroregiónom v smere V – Z. Zo severnej časti do neho priteká: Bukovec, Sopotnica, Borovský potok, Vážna, Moštenický s Uhliarskym potokom. Z južnej strany Hron napájajú Brusnianka, do ktorej sa vlievajú toky z dolín: Čierna dolina, Peklo a Muráň. Čez Ľubietovú preteká Hutná, do ktorej sa vlievajú Slobodný potok a Vôdka. Západným cípom územia preteká potok Driekyňa. V území sa nenachádza žiadna vodná plocha, ale nachádza sa tu veľké množstvo prameňov termálnych, minerálnych aj obyčajných. Z nich najznámejšie sú: brusnianske a moštenické minerálne pramene.

2.1.5. Pôdne pomery

V riešenom území prevládajú najmä kambizeme, rendziny a podzoly. V alúviu Hrona, najmä v západnej časti územia sa nachádzajú fluvizeme a luvizeme oglejené. Smerom na sever prechádzajú do pásu rendzín, ktorý s rastúcou nadmorskou výškou prechádza do pásu kambizemí nenasýtených, kambizemí podzolových a podzolov na vrcholových partiách Nízkych Tatier. V južnej časti dominujú kambizeme nenasýtené aj nasýtené, striedavo s rendzinami, podzolmi a kambizemami oglejenými. Z pôdných druhov sa tu vyskytujú pôdy piesočnato-hlinité a hlinité. Naopak v severnej časti prevládajú pôdy hlinité a na vrchoch Tatier sa vyskytujú pôdy hlinito-piesočnaté. Skeletnosť pôdy narastá s nadmorskou výškou smerom na juh aj sever od rieky Hron.

2.1.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie je aj rastlinstvo pestrá mozaikou lesa. Údolím Hrona sa pôvodne ťahal jelšovo-brestový lužný les, z ktorého dnes ostal len pás v podobe brehového porastu okolo rieky. V území dominujú bukové lesy, ktoré sa podľa zloženia pôdy delia na vápnomilné bukové a borovicové lesy na vápencoch a dolomitoch a kyslomilné bukové horské lesy na nekarbonitických horninách.

Smerom s rastúcou nadmorskou výškou ustupuje buk smrekovým a jedľovým lesom a tie zase kosodrevine a trávnatým spoločenstvám na vrchoch Nízkych Tatier. Mnohé plochy lesa najmä na prístupnejších menej sklonitých svahoch sú dnes odlesnené a premenené na pasienky, lúky a miestami ornú pôdu. K zmene došlo aj v hôľnej oblasti, kde došlo k posunu hornej hranice lesa hlboko smerom do údolia, čím vznikli pre Nízke Tatry charakteristické rozsiahle trávnaté hole.

Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Nájdeme tu jeleňa, srnu, diviaka, jazveca, lišku, kunu, medveďa, hlucháňa, tetrova, jastraba obyčajného, kaňu lesnú, volavku, bociana bieleho, sokola pustovku, kukučku, ďatľa, sojku, užovku obyčajnú a hladkú, jaštericu hnedú a zelenú, salamandru škvrnitú, skokana zeleného a iné druhy zvierat. V potokoch sú pstruhy obyčajné, dúhové, hlavátky, lipne. Na pasienkoch a lúkach sa vyskytujú mnohé aj vzácne druhy hmyzu. K drobnému vtáctvu

patrí lastovička, vrabec drozd, stehlík, škovránok, sýkorka, žltouchost, straka, pinka a holub. Pri Hrone žije kačka, bocian biely a volavka. V posledných rokoch prelietajú a lovia na Hrone aj kormorány.

Územie patrí do oblasti **Západokarpatskej flóry**. Lesy zaberajú takmer 60% katastrálneho územia. Porasty vytvárajú tie isté dreviny, z ktorých sa skladali za pradávna. Hlavnými drevinami sú: jedľa, dub, javor, jaseň, breza, brest, jarabina a hrab. Vedľa Hrona a potokov rastie vrbá, jelša, klen, trpka. Popri cestách: agát a lipa. V záhradách sa objavujú jablone, hrušky, slivky, čerešne a orechy. Na lúkach a v lesoch v Borovom a na Strose a Toryse rastú v lete v hojnom množstve jedlé huby: hriby, brezáky, kuriatka, masliaky, plávky, rýdziky, pečiariky, bedle, ale aj nejedlé huby: satan a muchotrávka.

2.1.7. Chránené územia v mikroregióne

Z hľadiska ochrany prírody ide o veľmi významné územie s množstvom chránených území, čo svedčí o zachovalosti a bohatosti miestnej prírody. V území mikroregiónu sa vyskytujú dve veľkoplošne chránené územia. Severnú časť zaberá Národný park Nízke Tatry a južnú časť Chránená krajinná oblasť Poľana.

Chránené územia prírody

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Nízke Tatry	NP	42682,30	1978	III.	Ochrana jedinečných častí prírody, s výskytom mnohých chránených a endemických druhov flóry a fauny.
Poľana	CHKO	21024,70	1981	II.	Ochrana typickej krajiny charakteristickej dlhodobou symbiózou prírody a človeka + nárazníková zóna pre maloplošné CHÚ.
Ľubietovský Vepor	NPR	124.60	1967	V.	Geomorfologicky nápadný andezitový hrebeň vznikol z lávového výlevu so zachovalým porastom horského lesa.
Mačková	PR	42.23	1993	V.	Bukové a borovicové porasty na vápencovom podloží vrátane vývojových štádií stepného a lesostepného charakteru.
Periská	PR	0.80	1982	V.	Výskyt zriedkavého druhu rastliny treťohorného pôvodu waldsteinie trojliste (Waldsteinia trifoliata).
Veporské skalky	PP	5.22	1981	V	Skalný výtvor charakteru hradieb. Ojedinelý príklad geomorfolog. útvaru tohto charakteru v sopečných horninách.
Moštenické travertíny	PP	1.71	1981	V.	Mohutná 6-stupňová kaskáda travertínov v dĺžke viac ako 500 m s mocnosťou až 20 m.

Chránené územia v širšom okolí mikroregiónu RENTAR

Pod Latiborskou hoľou	NPP	88.27	1964	V.	Ucelený komplex prirodzeného lesa južných svahov na kryštálických bridliciach s charakteristickými náznakmi pralesa.
Ponická Dúbrava	NPR	13.34	1895	V.	Prírodné spoločenstvá kyslých dubových bučín na kremencoch pre potrebu vedeckého výskumu a kultúrno-výchovne ciele.
Hrončecký Grúň	NPR	55.30	1964	V.	Zachovalé vysokoprodukčné lesné porasty, v ktorých jednotlivé dreviny dosahujú mimoriadne dimenzie.
Kozí chrbát	PR	37.43	1993	V.	Vysokohorský sutinový javorový les na Z a SZ svahu Kozieho chrbta, ktorý tvorí prirodzenú hranicu lesa.
Mackov bok	PR	3.75	1976	V.	Enkláva stepného charakteru so zastúpením význačnej teplomilnej kveteny na vápencovom podloží + (poniklec slovenský).
Pri Bútľavke	PR	21.50	1993	V.	Zachovalá časť pôvodných lesov s ojedinelým výskytom vzácného tisu, ktorú vhodne dopĺňajú skalné spoločenstvá.
Lupčiansky skalný hrb	PP	2.13	1979	V	Typová ukážka pomerne zriedkavých morfológických tvarov hribovitej formy, tvorenej treťohornými zlepenkami.
Jánošíkova skala	PP	1.68	1964	V.	Zvislá stena skaly vysoká asi 30 m je budovaná andezitovou brekciou. Zvetrávaním sa vytvorila jaskyňa.

Havranka	PP	0.0130	1992	V	Zriedkavý morfológický útvar – skalná hradba, vypreparovaná eróziou na hrebeni medzi dvoma dolinami.
Spády	PP	0.14	1988	V.	Ojedinelý morfológický tvar – stupeň s mohutným blokovým zrútením pyroxenických andezitov v závere doliny Spady.
Predajniarske vodopády	PP	11.70	1991	V.	Svojrázny geomorfologický objekt na podloží kryštallických hornín. Vznikol pôsobením povrchových vôd a toku Čelno.
Mitrová	CHA	18.78	1972	III.	Plochy umele vysadeného smreka na kryštalliku slúžiacie na vedecko-výskumné účely od r. 1939.

NP – Národný park
 CHKO – Chránená krajinná oblasť
 NPR – Národná prírodná rezervácia

PR – prírodná rezervácia
 PP – Prírodná pamiatka
 CHA – Chránený areál

Chránené vtáčie územia

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území mikroregiónu RENTAR nachádzajú dve chránené vtáčie územia. Sú to CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Poľana.

Územia európskeho významu

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.). Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname. V záujmovom území mikroregiónu RENTAR sa nachádzajú dve územia zaradené do zoznamu území európskeho významu.

Zdroj: Audit zdrojov a územia, SAŽP -CTK, Banská Bystrica, 2006.

2.2. Súčasná krajinná štruktúra

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTAR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty.

Štruktúra pôdneho fondu

Druh pozemku	orná pôda	lúky a pasienky	záhrady	lesy	vodné plochy	zastavané územie	ostatné
Brusno	90	902	21	3168	19	35	116
Hiadeľ	23	479	7	1125	2	4	16
Ľubietová	149	1 729	73	4 056	15	69	12
Lučatín	64	390	10	559	23	36	6
Medzibrod	217	209	10	1156	18	49	49
Moštenica	1	262	8	1048	2	7	14
Pohronský Bukovec	2	141	2	1291	3	3	5
Povrazník	67	196	8	49	-	7	8
Strelníky	171	918	29	577	2	23	27
Spolu	784	5226	168	13029	84	233	253

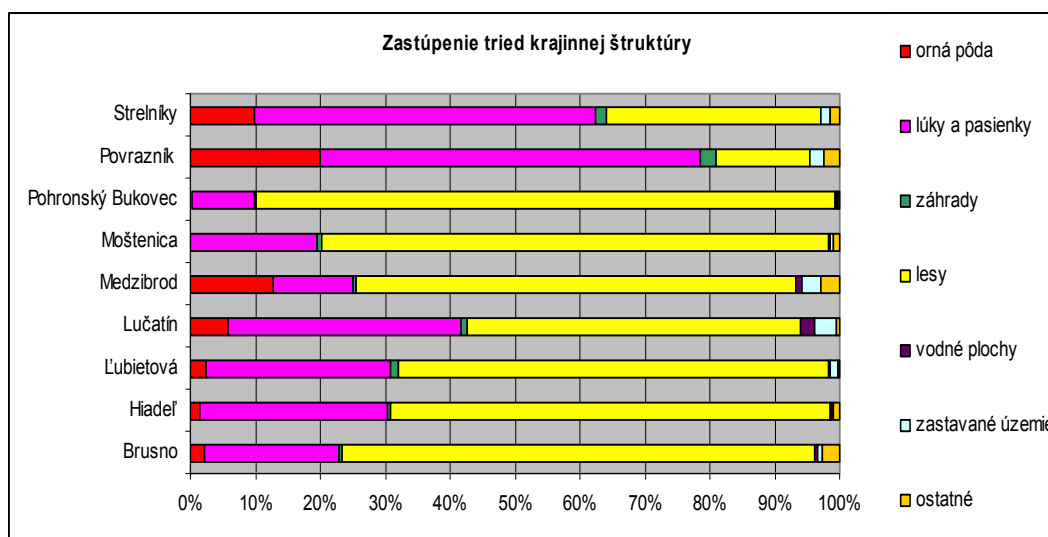
Povrazník

Hiadelské sedlo

Brusno – rieka Hron

Zdroj: Audit zdrojov a územia, SAŽP -CTK, Banská Bystrica, 2006

2.3. Urbanistický vývoj (v širších súvislostiach)

Z prehľadu vyplýva, že dve obce vznikli v XIV. storočí a ich existencia prekročila šesťstoročnicu. Najstaršou obcou je obec Moštenica.

V XV. storočí vzniklo šesť obcí a v XVI. storočí vznikla jedna obec. Najmladšou obcou je obec Pohronský Bukovec.

Obce sú prevažne charakteristické kompaktným osídlením bez vyvinutého rozptýleného osídlenia. Obec Brusno, bývalý Hronov, vznikol v r. 1960 zlúčením obcí Brusno a Sv. Ondreja nad Hronom.

Rôznorodosť krajinného prostredia sa odrazila na vývoji historických sídelných štruktúr, ktoré vznikali vo vzťahu k možnostiam jeho hospodárskeho využívania.

Ťažiskovým priestorom zachovaného historicko - kultúrneho dedičstva sú hornaté územia severozápadnej časti s rozvinutou ťažbou rúd už v 13. až 19. storočí s najbližšími slobodnými kráľovskými mestami Banská Bystrica, Brezno, Kremnica, Ľubietová, Zvolen. Ostatné historické osídlenie tvoria vidiecke sídla, na ktorých urbanizme a architektúre sa odráža prioritná hospodárska činnosť ich pôvodných obyvateľov - baníctvo, hutníctvo, poľnohospodárstvo, práca v lesoch.

Obce majú charakter cestnej radovej zástavby, potočnej radovej zástavby a hromadnej cestnej zástavby. Ešte v pol. 20. storočia tu boli zachované zrubové domy a murované domy, podpivničené trojpriestorové domy pod valbovou i sedlovou šindľovou strechou s podlomenicou, miestami i bubníkom, omazané a obielené s pridaním modrej hlinky. Dvory boli uzavreté vysokou bránou, za obytnou časťou bola maštál, ovčín, stodola a kôlna. Dymovody sú murované, v Moštenici sa vyskytoval drevený hlinou vymazaný komín obitý šindľom.

V súčasnosti je prevládajúcim stavebným materiálom pálená tehla, prípadne pórobetónové tvárnice. V strešnej krytine prevláda škridľa a plechová krytina, ktorá na objektoch ľudovej architektúry nahradila drevený šindel. Hojne sa vyskytuje aj betónová krytina a asfaltový šindel.

Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra boli značne narušené novou výstavbou, tak, ako aj výškové zónovanie a architektonické tvaroslovie regiónu. Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Nové domy sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkrovi na obytné účely.

Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej, alebo ihlanovej strechy. Na objektoch občianskej vybavenosti sa často vyskytuje rovná (plochá) strecha, prípadne strecha pultová.

Väčšina obcí pôsobí v krajinnom obraze vyváženým dojmom. K ich zatraktívneniu chýba lepšia údržba verejných i súkromných priestranstiev, zazelenenie poľnohospodárskych dvorov a architektonické preriešenie niektorých objektov bytovej výstavby a občianskej vybavenosti.

Prehľad vývoja osídlenia na území mikroregiónu

Obec	Vznik obce	Výročie založenia obce v r. 2006
Brusno	1424	582
Hiadeľ	1424	582
Ľubietová	1379	627
Lučatín	1424	582
Medzibrod	1455	551
Moštenica	1340	666
Pohronský Bukovec	1563	443
Povrazník	1424	582
Strelníky	1465	541

Pohronský Bukovec

Ľubietová

2.4. Kultúrno-historický potenciál

Historiografia regiónu:

Okres	Názov okresu	Kultúrny región	Župa
601	Banská Bystrica	Pohronie, z časti Podpoľanie	Zvolenská

zdroj: RS TUR Banskobystrického regiónu, rok 2003

Územie obcí mikroregiónu spadá z prevažnej väčšiny do oblasti Pohronia a zasahuje v malej miere až do Podpoľania. Podpoľanie s Pohroním vyplňa časť územia bývalej Zvolenskej župy, ktorej centrum bolo na Zvolenskom zámku, od 18. storočia v Banskej Bystrici. Začiatkom stredoveku viedla cez Zvolenskú kotlinu dôležitá cesta strážená hradmi, z ktorých niektoré sa sčasti zachovali až do súčasnosti. V 13. storočí hospodársky vývoj župy ovplyvnila nemecká kolonizácia, ktorá podnietila rozvoj najmä baníctva a miest. Náleziská vzácných kovov a železa a s nimi súvisiace baníctvo, po stáročia podmieňovali hospodársko-spoločenský vývoj najmä severnej časti územia, Banskej Bystrice a jej priľahlých oblastí (Ľubietová). Baníctvo predstavovalo v tejto oblasti významný ekonomický a sociálny faktor, s ktorým úzko súvisel rozvoj osobitých prejavov baníckej ľudovej kultúry.

V 15.-16. storočí nový systém hospodárenia a s tým aj kultúrne prvky, ktoré v tomto prostredí zdomácnili a nadobudli regionálne špecifiká priniesla na územie Podpoľania a Pohronia kolonizácia na valaskom práve. Osídľované boli najmä vyššie položené, riedko osídlené oblasti, ktoré poskytovali vhodné podmienky pre rozvoj salašníckeho spôsobu chovu oviec.

Hmotné kultúrne dedičstvo:

Hmotné kultúrne dedičstvo riešeného územia tvoria zachované historické urbanisticko - architektonické štruktúry obcí s pamiatkami architektúry niekoľkých storočí, ľudové staviteľstvo s regionálnymi osobitosťami prvkov a štruktúr, technické pamiatky solitérne i vytvárajúce celé súbory a historické záhrady a parky doplnené drobnou architektúrou dotvárajúce urbanizované prostredie.

Ľudovú architektúru baníckej oblasti charakterizujú domy zrubené z dreva, murované z kameňa. Sedlové strechy majú doštené štíty lomené ostreším. Pôvodnou krytinou bol šindeľ. Vysoké podmurovky sa využívajú aj ako steny klenutých pivníc. Vstup do domu a komunikáciu okolo neho umožňujú drevené pavlače. Domy sú prízemné a poschodové (ich vznik podmieňila veľkorodina). Múry niektorých

poschodových domov sú v prízemnej časti spevnené opornými piliermi. Objekty postavené na svahu sú zabezpečené pred tlakom zemin kamenným múrom, postaveným rovnobežne s chrbtovou stenou domu. Ľudové domy baníkov sa vyznačujú prevahou obytných priestorov nad hospodárskymi.

Pamiatkovo chránené kultúrne dedičstvo:

Kategória KD	Mesto, obec	Názov	Poznámka
AG	Moštenica	hradisko	doba bronzová
HZ	Brusno	kúpele s areálom	park

AG – archeologická lokalita, PRLA - pamiatkové rezervácie ľudovej architektúry, HZ – historická zeleň, NKP – národná kultúrna pamiatka

V riešenej oblasti sa nachádzajú územia historických technických pamiatok – industriálna architektúra a pamiatky tradičnej remeselnej výroby. Prevažnú časť tvoria diela spojené s banskou a hutníckou činnosťou (šachty, hate, tajchy, huty, hámre, valkovne), ďalej objekty priemyslu a remeselných tradícií ako aj diela vodohospodárskeho systému.

DRUHOVÉ ČLENENIE KULTÚRNYCH PAMIAŤOK OBCÍ - POČET PAMIAŤOK

obec	pamiatky architektúry	pamiatky archeológie	historické pamiatky	historická zeleň	pamiatky ľudového staviteľstva	pamiatky techniky	výtvarné pamiatky	spolu
Brusno	5	0	1	1	0	0	1	8
Hiadel'	1	0	2	0	0	0	0	3
Ľubietová	3	0	2	0	1	0	0	6
Lučatín	V obci nie sú žiadne pamiatky zaradené do pamiatkovej starostlivosti							
Medzibrod	V obci nie sú žiadne pamiatky zaradené do pamiatkovej starostlivosti							
Moštenica	3	1	4	0	1	0	0	9
Pohronský Bukovec	0	0	2	0	0	0	0	2
Povrazník	0	0	0	0	1	0	0	1
Strelníky	V obci nie sú žiadne pamiatky zaradené do pamiatkovej starostlivosti							

zdroj: PÚ SR Banská Bystrica, rok 2009.

V kategórii nehnutených pamiatok z celkového počtu prevažujú objekty ľudovej architektúry / ľudové domy a usadlosti, hospodárske budovy. Dôležitým dedičstvom sú viaceré archeologické lokality. Vo viacerých obciach sú pamätné tabule, hroby a pamätné izby významných osobností, ktoré posobili v území. Pamiatkovo chránené sú historické školské budovy, administratívne budovy, chaty.

Stav a využitie pamiatok zaradených do pamiatkovej starostlivosti:

V predmetnej oblasti podľa katalógu PÚ/SR nie sú evidované žiadne nevyužívané kultúrne pamiatky.

Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu

Obec	č.úzpf	unifikovaný názov KP	vznik	sloh	dátum zápisu
HIADEL'	138	ŠKOLA A PAM.TAB.	Zač.20.st.	historizmus	26/06/63
HIADEL'	138	ŠKOLA A PAM.TAB.	1959		26/06/63
HIADEL'	139	HROB			26/06/63
HIADEL'	11117	DOM ĽUDOVÝ		Ľudové stavit.	24/09/97
MOŠTENICA	61	KOSTOL	1846-1847	klasicizmus	26/06/63
MOŠTENICA	62	BUDOVA ADMIN.A PAM.TAB.	1561	renesancia	26/06/63
MOŠTENICA	62	BUDOVA ADMIN.A PAM.TAB.			26/06/63
MOŠTENICA	2189	ARCHEOLOGICKÁ LOKALITA	Bronz		11/01/68
MOŠTENICA	2707	HROB	1964		07/04/72
MOŠTENICA	2708	CHATA A PAM.TAB.	20.st.		07/04/72
MOŠTENICA	2708	CHATA A PAM.TAB.			07/04/72
MOŠTENICA	2708	CHATA A PAM.TAB.			07/04/72
MOŠTENICA	2997	DOM ĽUDOVÝ	1838	Ľudové stavit.	22/02/78

Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – hmotné zdroje, pamätihodnosti

Obec	
Brusno	Pri kostole sv. Ondreja sa zachovala väčšia stavba tzv. župného domu. Budova bývalého notárskeho úradu, barok z 2. polovice 18.storočia, dvojpodlažná bloková trojtraktová budova, miestnosti zaklenuté valenou klenbou so segmentovými podkasanými lunetami. V obci je okrem kostola sv. Ondreja / Andreja / a kúpeľnej kaplnky / kostolík / svätej Anny, postavenej v roku 1910 v novogotickom slohu na mieste staršej kaplnky z roku 1853, aj kaplnka Panny Márie Sedembolestnej / 1853 /, Panny Márie Lurdskej /1948 /, kaplnka sv. Jána Nepomuckého / 1786 Plastika Ježiša v Getsemanskej záhrade, postavená roku 1924 v lesíku pri kaplnke / autor J.Bárfay /. zaujímavosťou je plastika v kúpeľnom bazéne - prameň Helga
Hiadeľ	Kaplnka z 1. pol. 19. storočia, pomník padlým v SNP, pôvodná ľudová architektúra
Ľubietová	Evanjelický kostol, Kostol, Kostol sv. Márie Magdalény, zrubové domy z konca 18. a začiatku 19. storočia, liatinové kríže a náhrobky na evanjelickom cintoríne, nachádza sa tu "Dom Márie Terézie" kde panovníčka prenovala ešte pred svojou korunováciou, pôvodný gotický kostol, prestavaný okolo roku 1780, kaplnka z roku 1803, evanjelický kostol z rokov 1805 - 1807, prestavaný 1899
Lučatín	Pamätná tabuľa hrdinom SNP
Medzibrod	Kostol sv. Jána Nepomuckého Kaplnka Pamätník padlým v 1. Sv. vojne Pamätník padlým v 2. Sv. vojne Pamätná tabuľa na budove ZŠ Významný hrob na miestnom cintoríne
Moštenica	Kostol Povýšenia sv.Kríža z r.1846, Obecný dom – prvý robotnícky dom na Slovensku
Pohronský Bukovec	Pomník obetiam I. a II. svet. Vojny v obci Pomník obetiam II. svet. Vojny v Matúšovej Bunkre J.G.Stalina
Povrazník	Malé bane na železnú rudu Výskyt drevených opálov
Strelníky	Kostol, Pamätný dom Márie Terézie

Zdroj: OcÚ, PHSR obcí

Pamiatkami hnutelného charakteru sú v území najmä sakrálné umelecké predmety a obrazy.

Nehmotné kultúrne dedičstvo:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností.

Ľudovú kultúru Podpoľania a Pohronia dokumentujú početné múzeá. Na oblasť Pohronia sa zameriava Stredoslovenské múzeum v Banskej Bystrici. Vedeckovýskumný ústav regionalistiky pri Univerzite Mateja Bela. V Banskej Bystrici pôsobí Stredoslovenské národopisné združenie.

Prioritná hospodárska činnosť pôvodných obyvateľov bola - baníctvo, hutníctvo, poľnohospodárstvo, práca v lesoch. Remeselná výroba mala vplyv na kultúru a spôsob života celej oblasti.

Vo východnej časti regiónu sa nachádzali hámre na spracovanie železnej rudy. Ruda sa tu ťažila od 16. storočia. V miestnej časti Ľubietovej Tri vody sa nachádzajú zvyšky vysokej pece z roku 1795. Tradícia železiarskej výroby sa prejavila aj na predmetoch každodennej potreby a na osobitom vzhľade miestnych cintorínov s liatinovými náhrobnými krížmi.

So vznikom drevorubačských osád sa zakladali aj uhliarske osady, v ktorých z vyťaženej dreva v blízkosti hút pálili drevené uhlie.

V Pohroní tvoria osobitné kultúrne oblasti banícke lokality v okolí Banskej Bystrice. Baníci svoje výtvarné cítenie a zručnosti uplatňovali pri výrobe drevených svietnikov, ľudových plastík svätcov a patrónov baníkov a vkladáčiek vo fľašiach zobrazujúcich výjavy z banského prostredia. V súčasnosti sa hrnčiarska výroba zachovala v Ľubietovej a v malej miere na Strelníkoch. Tkanie kobercov a čipkárstvo pretrváva v Brusne a v Povrazníku. Rezbárstvo sa zachovalo v Medzibrode a na Strelníkoch. Výroba domáceho dreveného náradia sa zachovala v Lučatíne.

Za silnú stránku mikroregiónu možno považovať ľudský potenciál, tvorený najmä širokou členskou základňou kolektívov a aktivistov kultúry.

Ťažba a spracovanie kovov mali v minulosti v regióne veľmi významné postavenie, avšak vyčerpaním ľahko dostupných ložísk a pre nerentabilnosť ťažby a spracovania rúd všetka činnosť bola postupne zastavená. V obciach aj napriek tomu dodnes pracujú kováči / aj umeleckí /, ktorí vyrábajú rôzne poľnohospodárske náradie, sekery, nože, hrnce, podkovy, piecky, kotlíky, spojovacie materiály, okúvali kolesá, sane, nádoby na vodu, sudy, zvonce pre dobytok a ovce a pod. Domácky sa vyrábali mosadzné pracky a ozdoby.

Najčastejšie využívaným materiálom vzhľadom na charakter územia bolo drevo. Používalo sa od stavby technických zariadení, domov, nábytku, až po kuchynský riad. Z dreva sa vyrábalo zariadenie domov (stoly, stoličky, posteľe, lavice, skrine, truhlice, kolísky ...). Z vrbového prútia a lieskových lubov sa vyrábali rôzne druhy košíkov.

Ľudová remeselná výroba v obciach mikroregiónu súvisela s každodenným životom a potrebami obyvateľov. Takmer v každom dvore si potrebné predmety a náradie - prevažne z dreva, zhotovovali sami, okrem určitých špecifických potrieb napr. z kovu, výroby koží, keramiky a pod., ktoré vyrábali špecializovaní dedinskí remeselníci.

Na salašoch sa vyrábali aj iné drevené výrobky súvisiace so spracovaním mlieka a syra (napr. cedidlá, formy na oštiepky, gelety a pod.). Jednou z foriem obživy obyvateľov v minulosti bolo pálenie dreveného uhlia.

V obciach v údolí rieky Hron sa okrem plodín pre obživu tradične pestovali ľan a konope, ktoré sa podomácky spracovávali na tkaniny – plátna rôznej kvality a teda aj využitia. K nim môžeme priradiť aj spracovanie ovčej vlny na súkno. Z týchto materiálov sa vyrábali odevné súčiastky, obuv, posteľná bielizeň, obrusy, vrecia, plachty a pod.

Vyrobené kože spracovávali ďalej buď samotní výrobcovia – garbiari, iní špecializovaní remeselníci, alebo sa výrobky zhotovovali doma. Patrili k nim kožušky, kožuchy, remene, opasky, obuv, postroje, hudobné nástroje (gajdy) a pod. S výrobou súviselo aj zdobenie výrobkov, u tkanín tkaným ornamentom alebo výšivkou. Typickým príkladom domáckej výroby boli handrenné tkané pokrovce. Významným artiklom pre podomový obchod boli čipky.

Okrem v úvode uvedených dejateľov posobili v území ešte nasledovné **významné osobnosti**:

Ľubietová:

Jozef Messerschmidt (1875-1931) - rodák národný buditeľ

Medzibrod:

Dr. Martin Sokol – poslanec Snemu Slovenskej krajiny

Existujúce zariadenia / objekty / sú zastaralé, nemoderné, s nedostatočným vybavením. V niektorých obciach chýbajú klubové priestory pre mládež a tým aj lepšie možnosti pre ich vlastné aktivity.

Financovanie obecnej kultúry v území je nedostatočné. Kultúra je inancovaná najmä z rozpočtov obcí. Príspevky so strany štátu sú minimálne.

Je potrebné dobudovanie a rozvoj služieb, modernizáciu zariadení, súvisiacich s uspokojovaním potrieb kultúrneho využitia, posilnenie kultúry v záujme jej prepojenosti na cestovný ruch.

- **Organizovanie významných medzinárodných podujatí v území:** Majstrovstvá sveta, Majstrovstvá Európy, Európsky pohár - FISTC a Majstrovstvá Strednej Európy pretekov psích záprahov, Medzinárodná súťaž Svätobernardských psov Medzinárodný horský Maratón Trangoška, Medzinárodné maliarske sympóziu Jozefa Langeru...

- **Územie sa významnou mierou zapísalo do histórie Slovenského národného povstania** – pamätné miesta – národná kultúrna pamiatka, pomníky, pamätné tabule, hroby.

Medzibrod

Pamätná tabuľa- Lučatin

Pomník SNP P. Bukovec

Historický areál v Lubietovej

2.5. Demografická situácia

Počet obyvateľov v obciach mikroregiónu oproti minulosti poklesol, avšak v súčasnosti je vývoj počtu obyvateľov stacionárny, resp. začína mierne stúpať. Regresívny typ populácie sa prejavuje v obciach Strelníky a Pohronský Bukovec. Vývoj počtu obyvateľov v jednotlivých obciach podľa údajov zo sčítania ľudu udávajú nasledujúca tabuľka a graf.

Prehľad počtu obyvateľov v jednotlivých obciach v rokoch 1869-2008:

Obec / Rok	1869	1890	1910	1930	1948	1970	1991	1996
Brusno	1335	1516	1792	1734	1960	2305	2086	2069
Hiadeľ	656	666	756	738	799	890	596	552
Ľubietová	1842	1782	1813	1670	1739	1507	980	979
Lučatin	453	567	667	586	551	622	485	499
Medzibrod	786	828	1094	1085	1219	1566	1346	1285
Moštenica	740	689	522	400	412	388	168	156
Pohronský Bukovec	0	0	0	0	157	170	106	105
Povrazník	244	285	334	346	289	272	145	150
Strelníky	833	1003	1161	1183	1150	1146	856	844
SPOLU	6889	7336	8139	7742	8276	8866	6768	6639

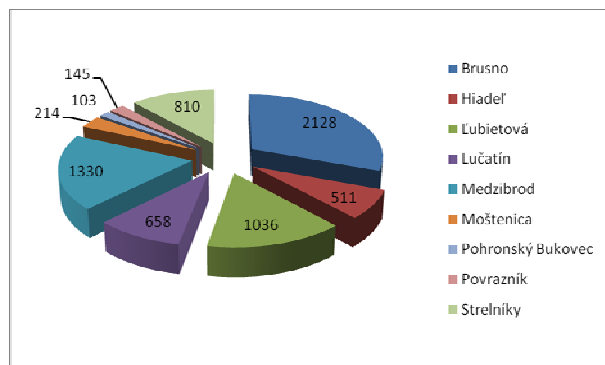
Zdroj : PHSR obcí, ŠÚSR

Prehľad počtu obyvateľov v jednotlivých obciach v rokoch 2001-2008

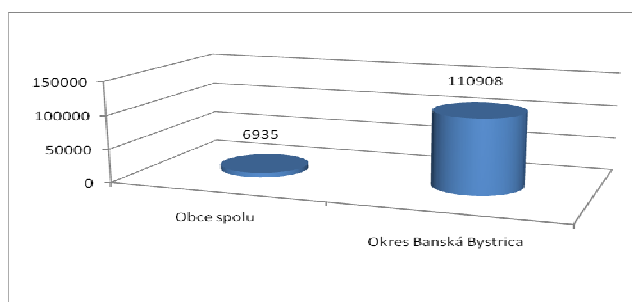
obec/rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brusno	2082	2058	2084	2114	2100	2098	2128	2128
Hiadeľ	551	549	531	534	526	518	511	511
Ľubietová	973	970	990	986	982	1006	1031	1036
Lučatin	557	562	590	593	623	640	649	658
Medzibrod	1310	1324	1313	1303	1296	1307	1313	1330
Moštenica	192	188	189	189	202	206	213	214
Pohronský Bukovec	100	95	94	88	85	85	88	103
Povrazník	146	140	139	146	145	145	146	145
Strelníky	816	818	816	808	808	815	802	810
Obce spolu	6627	6704	6746	6761	6767	6820	6881	6935
Okres Banská Bystrica	112 548	111 747	111 504	111 419	111 186	110 983	110 982	110 908

Zdroj : PHSR obcí, ŠÚSR

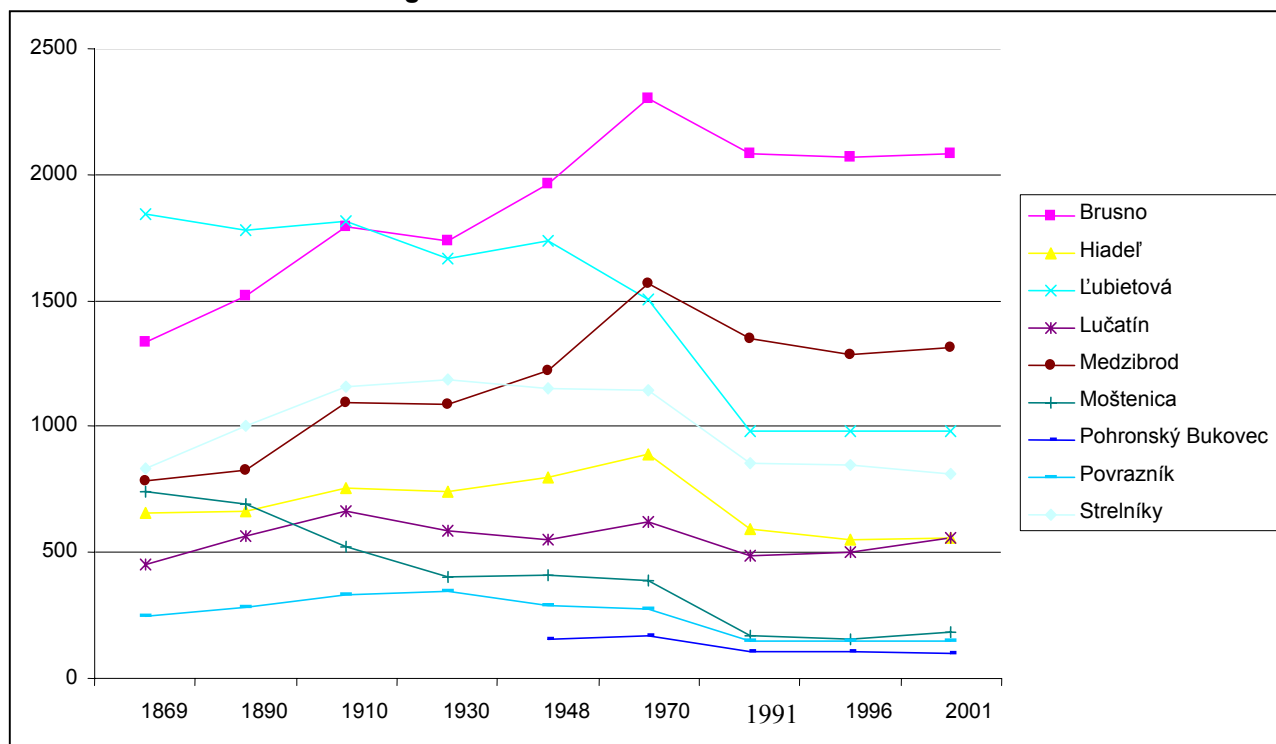
Pomer počtu obyvateľov v obciach v roku 2008

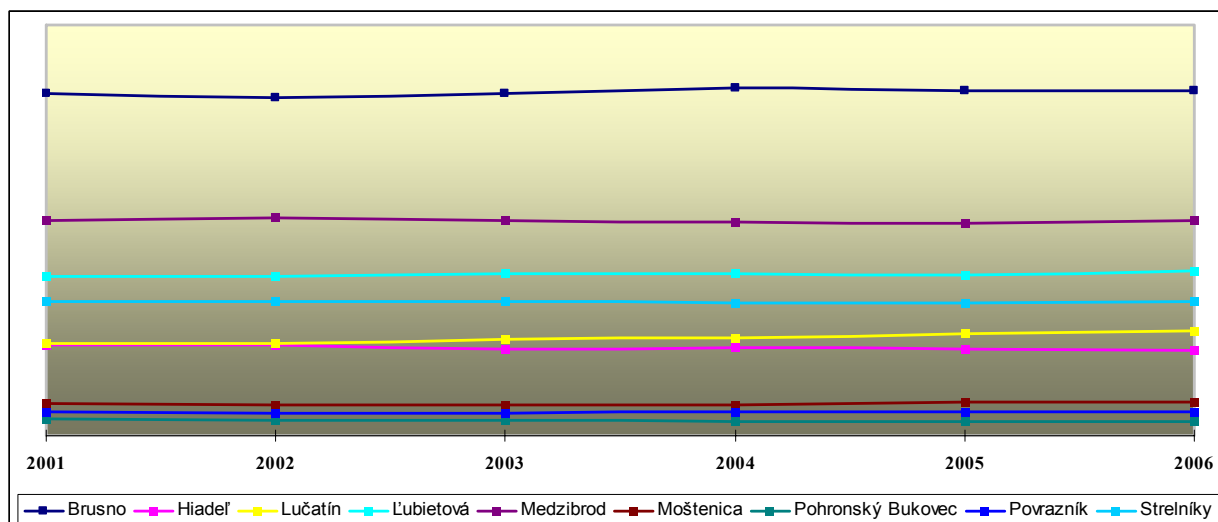

Pomer počtu obyvateľov v obciach v porovnaní k okresu Banská Bystrica v roku 2008

Porovnanie s obcami mikroregiónu

Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna štvrtina obyvateľstva mikroregiónu, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom veku nedosahuje v priemere ani jednu pätinu. Vzdelanostnú úroveň obyvateľov dokumentuje tabuľka (údaje z Moštenice sa nepodarilo získať).

Príčiny trendov v demografických pohyboch

Do obcí v blízkosti mesta Banská Bystrica sa prisťahujú najmä mladšie vekové kategórie - mladé rodiny okolo 30 rokov. A odsťahujú sa ľudia v strednom veku a staršie vekové kategórie. V podhorských obciach je trend opačný. Do obcí prichádzajú najmä staršie ročníky obyvateľstva, za pokojným rekreačným bývaním, u mladších ročníkov pociťujeme úbytok.

Prisťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty. (cca 70%), v Medzibrode sa od budúceho roku začne nová IBV výstavba.

Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny zvýši najmä v podhorských obciach vhodných na rekreáciu formou chalupárčenia od 5% - 30% (Moštenica, Hiadef) v niektorých obciach a strediskách cestovného ruchu je to prevažujúci podiel obyvateľstva. Vo väčších a prímestských obciach a v obciach so zastúpením priemyslu je stav obyvateľstva počas celého roka relatívne nemenný (Medzibrod)

Štruktúra populácie územia podľa produktivity a ekonomickej aktivity v roku 2001

Obec:	Predproduktívny vek			Produktívny vek			Poproduktívny vek			Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podiel z trvale bývajúceho obyvateľstva v %
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	
Brusno	175	157	332	630	607	1237	166	333	499	48,61
Hiadeľ	43	42	85	190	168	358	34	82	116	54,63
Ľubietová	99	77	176	313	284	597	57	145	202	50,98
Lučatín	50	44	94	184	165	349	32	75	107	52,96
Medzibrod	98	85	183	426	385	811	103	217	320	52,21
Moštenica	17	14	31	49	49	98	19	33	52	41,67
Pohronský Bukovec	9	8	17	32	24	56	11	18	29	45,00
Povrazník	13	15	28	49	36	85	9	21	30	48,63
Strelníky	67	78	145	284	202	486	64	116	180	50,61
Obce s p o l u :	571	520	1091	2157	1920	4077	495	1040	1535	49,47
Okres B.Bystrica	9452	8983	18435	36419	35792	7221	6424	12725	19149	52,65
Banskobystrický kraj	61491	58 599	120 090	213 844	197 871	411 715	41 479	83 231	124 710	50,21
Slovenská republika	519 596	495 897	1 015 493	1 741 919	1 607 312	3 349 231	327 458	639 749	967 207	50,86

Zdroj : PHSR obcí, ŠÚSR

Štruktúra populácie územia podľa produktivity a ekonomickej aktivity v roku 2008

Obec:	Predproduktívny vek			Produktívny vek			Poproduktívny vek			Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podiel z trvale bývajúceho obyvateľstva v %
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	
Brusno	158	140	298	685	629	1314	187	354	541	61,03
Hiadeľ	36	34	70	176	140	316	28	91	119	62,69
Ľubietová	77	73	150	363	292	655	63	159	222	63,77
Lučatín	50	47	97	216	192	408	54	86	140	63,25
Medzibrod	100	79	179	435	374	809	96	224	320	61,85
Moštenica	19	12	31	69	55	124	18	37	55	59,04
Pohronský Bukovec	4	5	9	32	21	53	5	19	24	61,62
Povrazník	11	11	22	53	42	95	7	20	27	65,97
Strelníky	55	68	123	270	216	486	59	131	190	60,82
Obce s p o l u :	510	469	979	2299	1961	4260	517	1121	1638	62,22
Okres B.Bystrica	7099	6918	14017	37868	35260	73128	7763	16000	23763	65,93
Banskobystrický kraj	49970	47681	97651	220072	195721	415793	45264	94989	140253	63,60
Slovenská republika	428405	407664	836069	1835376	1623835	3459211	366023	750951	1116974	63,91

Zdroj : PHSR obcí, ŠÚSR

Trendy vo vývoji jednotlivých vekových kategórií;

OBECE	PRIEMERNÝ VEK, ROK 2008 S P O L U	INDEX STARNUTIA rok 2008
Brusno	40,69	181,54
Hiadeľ	40,24	170,00
Ľubietová	39,19	148,00
Lučatín	38,39	144,33
Medzibrod	40,93	178,77
Moštenica	41,53	177,42
Pohronský Bukovec	42,40	266,67
Povrazník	37,7	122,73
Strelníky	39,61	154,47
SPOLU OBCE	40,07	171,54
OKRES BB	39,60	169,53
KRAJ BB	38,85	143,63
SR	38,25	133,60

Zdroj : PHSR obcí, ŠÚSR

Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva (2001)

Obec / národnosť- % z TBO	slovenská	maďarská	rómska	česká	nemecká	poľská	ukrajinská /ruská	nezistená
Brusno	2037	2	-	8	1	-	1	37
Hiadeľ	555	-	-	1	-	-	-	3
Ľubietová	969	1	-	7	-	1	2	4
Lučatín	545	-	4	5	-	1	1	2
Medzibrod	1312	1	-	2	-	-	-	-
Moštenica	176	-	-	1	-	-	-	10
Pohronský Bukovec	100	-	-	2	-	-	-	-
Povrazník	140	-	-	-	-	-	-	7
Strelníky	806	-	-	-	-	-	-	6
SPOLU	6 640	4	4	26	1	2	4	69

Zdroj : ŠÚSR

TBO – trvale bývajúce obyvateľstvo

Obyvateľstvo podľa pohlavia a náboženského vierovyznania v roku 2001

Obec / vyznanie	Rímsko katolícke	Evanjelické	Grécko katolícke	Reformovan á	ostatné	nezistené	bez vyznania
Brusno	1871	55	4	4	2	60	90
Hiadeľ	513	18	3	-	-	8	17
Ľubietová	266	591	2	1	7	36	81
Lučatín	337	150	2	-	8	12	49
Medzibrod	1171	56	4	3	2	12	69
Moštenica	153	12	-	-	-	12	10
Pohronský Bukovec	92	7	-	-	-	-	1
Povrazník	25	97	-	-	-	21	4
Strelníky	46	715	-	-	7	20	24
SPOLU	4474	1701	15	8	28	181	345

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky 2008

Vierovyznanie obyvateľov regiónu je prevažne rímskokatolícke a evanjelické augsburského vyznania (a.v.). Obyvateľstvo obcí mikroregiónu je takmer výlučne slovenskej národnosti. Prevažujúcim

náboženstvom v mikroregióne je katolícke, avšak v Strelníkoch, Povrazníku a v Ľubietovej dominuje vierovyznanie evanjelické.

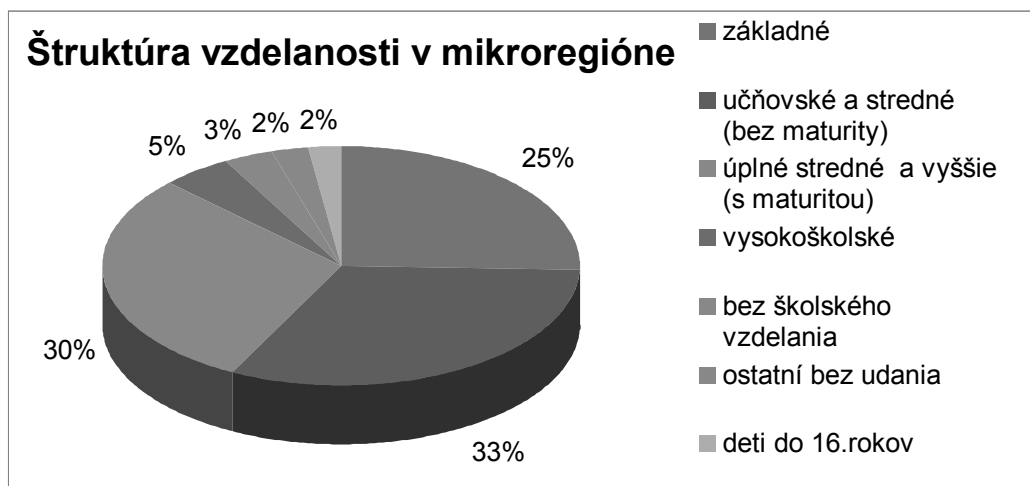
Dosledné poznanie štruktúry obyvateľstva regiónu podľa vzdelanostnej úrovne a jej cielené regulovanie je jedným z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcich vývojové trendy regiónu a zárukou trvalo udržateľného rozvoja.

Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2001.

Obec	základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysokoškolské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania	deti do 16.rokov
Brusno	424	503	629	102	0	77	351
Hiadeľ	143	175	135	13	2	12	89
Ľubietová	182	275	258	48	0	27	194
Lučatín	101	132	176	39	0	6	102
Medzibrod	296	368	378	66	197	0	1315
Moštenica	143	175	107	13	2	12	89
Pohronský Bukovec	36	27	18	0	0	2	19
Povrazník	36	55	16	3	0	7	30
Strelníky	218	281	143	12	3	10	149
SPOLU	1579	1987	1853	296	204	153	137
Okres BB	16699	21 420	34 892	14 553	108	3 682	19 862
Kraj BB	153 645	147 333	167 599	46 426	2 496	13 415	128 196
SR	1 132 995	1 264 144	1 351 429	423 324	15 529	85 533	1 079 853

Zdroj: ŠÚ SR SOBD 2001

Po ukončení dôležitá časť absolventov škôl ostáva v území - dochádzajú za prácou do krajského mesta Banská Bystrica a okresného mesta Zvolen. Časť absolventov však odchádza za ulatnením do rozvinutejších regiónov Slovenska a do zahraničia, najčastejšie štátov EÚ.

Domový fond

Základným zámerom je zabezpečenie rozvoja bývania vo všetkých jeho zložkách.

Cieľom bytovej výstavby je snaha dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

Rozvoj je založený na usmerňovaní a zosúladiení verejných a súkromných aktivít, finančných, územných a ľudských zdrojov. Vychádza sa pri tom s koncepcie štátnej bytovej politiky do roku 2010 v nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR, ktorá v súčasnosti rešpektuje a presadzuje účinné a efektívne uplatňovanie 3 základných systémov rozvoja bývania vrátane obnovy bytového fondu:

1. stavebné sporenie (zákon č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení)
2. hypotekárne financovanie (zákon č. 58/1996 Zb.)
3. štátny fond rozvoja bývania (zákon č. 124/1996 Zb. o ŠFRB)
 - a. tepelná ochrana (zateplenie) bytového a rodinného domu
 - b. obnova a modernizácia spoločenských častí a spoločných zariadení byt. domu
 - c. odstránenie statických nedostatkov bytového domu

Vo využití možnosti Ministerstva hospodárstva SR v „Program vyššieho využitia biomasy a slnečnej energie v domácnostiach“ na slnečné kolektory a kotly na biomasu pre rodinné domy a bytové domy, vyhláseného v apríli 2009 z dôvodu zmiernenia následkov hospodárskej krízy.

Vo využití možností § 6 odst. 1 v súlade § 4 zákona NR SR č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov pre prijatie všeobecne záväzného nariadenia o usmerňovaní investičnej výstavby na území obcí a všeobecne záväzného nariadenia o ochrane zelene v sídle a z fondov EÚ.

Obyvateľstvo obcí mikroregiónu na bývanie využíva predovšetkým rodinné domy, v malej miere objekty hromadnej bytovej výstavby (napr. Brusno, Medzibrod ...). Celkový počet neobývaných domov v obciach mikroregiónu dosahuje 461 domov, čo predstavuje 19%. Časť z nich sa rekonštruje predovšetkým na účely individuálnej rekreácie.

Obec	počet domov	trvale obývané	neobývané
Brusno	636	540	96
Hiadeľ	207	158	49
Ľubietová	457	306	151
Lučatín	207	191	16
Medzibrod	416	398	18
Moštenica	104	66	38
Pohronský Bukovec	44	33	11
Povrazník	68	40	28
Strelníky	287	233	54
SPOLU:	2426	1965	461

Na základe aktuálnych prieskumov v území bolo zistené, že väčšina domov je v dobrom stavebno – technickom stave, veľa starších objektov je zrekonštruovaných. V dostatočnom zastúpení evidujeme aj novostavby RD. O pôvodné objekty je záujem viac na trvalé bývanie. V obciach sa využívajú na rekreačné účely odhadom 10 % - 70% objektov, podľa charakteru obce.

Viacere obce však stále evidujú nedostatok voľných stavebných pozemkov.

Môžeme skonštatovať, že existuje iba veľmi málo chátrajúcich objektov. Sú to väčšinou objekty s nevysporiadanými vlastníckymi vzťahmi alebo objekty vo vlastníctve sociálne slabších skupín.

V súčasnosti je prevládajúcim stavebným materiálom domového fondu pálená tehla, prípadne pórobetónové tvárnice. V strešnej krytine prevláda škridľa a plechová krytina, ktorá aj na objektoch ľudovej architektúry nahradila drevený šindel. Hojne sa vyskytuje aj betónová krytina a asfaltový šindel.

Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra vo väčších obciach boli značne poznačené novou výstavbou, tak, ako aj výškové zónovanie a architektonické tvaroslovie regiónu.

Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Nové domy sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkrovi na obytné účely. Vyskytujú sa aj objekty rodinných domov obrovských pôdorysných rozmerov na malých pozemkoch. Na

mnohých novostavbách a rekonštrukciách objektov sú uplatňované prvky cudzej architektúry (stredomorského a alpského štýlu) ktoré značne narúšajú rázovitosť obcí a počet takýchto prípadov sa z roka na rok zvyšuje. Dochádza k znehodnoteniu architektonických súborov povoľovaním tzv.-lacných katalógových stavieb nevhodne vybraných do daného regiónu.

Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej, alebo ihlanovej strechy. Na objektoch občianskej vybavenosti sa často vyskytuje rovná (plochá) strecha, prípadne strecha pultová.

Väčšina obcí pôsobí v krajinnom obraze vyváženým dojmom. K ich zatraktívneniu chýba lepšia údržba verejných i súkromných priestranstiev, zazelenenie poľnohospodárskych dvorov a architektonické preriešenie niektorých objektov bytovej výstavby a občianskej vybavenosti.

2.6. Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra

obec	vodný zdroj	plyn	minerál.-prameň	termálny prameň	vodovod	kanalizácia	ČOV	digitálna ústredňa	vykurovanie
Brusno	áno 2	áno	niekoľko	niekoľko	99,32%	áno	áno	áno	Plyn
Hiadeľ	áno	nie	áno	nie	91,66%	nie	nie	nie	TP
Ľubietová	áno	nie	nie	nie	93,46%	áno	áno	áno	áno
Lučatín	áno	áno	nie	nie	99,00%	nie	nie	nie	Plyn
Medzibrod	áno	áno	nie	nie	98,17%	častočne	nie	áno	Plyn, TP, EL
Moštenica	áno	nie	áno	nie	99,8%	nie	nie	nie	TP, EL
Pohronský Bukovec	nie	nie	áno	nie	95,37%	častočne	nie	nie	TP, EL
Povrazník	nie	nie	nie	nie	99,50%	nie	nie	nie	TP, EL
Strelníky	áno	nie	nie	nie	96,47%	áno	nie	áno	áno

TP – tuhé palivo

EL – elektrické vykurovanie

VODOVOD – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

zdroj: PHSR obcí, OcÚ 2009.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie mikroregiónu.
- Regionálna ochrana - oblasť riešeného územia sa nachádza v území CHVO Nízke Tatry - Západná časť. Na toto územie sa vzťahuje ochrana podzemnej a povrchovej vody podľa § 19 zákona 138/73. CHVO bola vyhlásená nariadením vlády č. 13/87 Z. z.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

Verejné vodovody sú v správe **StVAK** Banská Bystrica .

Kvalita prameňov zásobujúcich verejné vodovody v jednotlivých obciach je dobrá. Všetky odobraté vzorky zodpovedajú STN Pitná voda.

Brusno - vlastný vodovod napájaný z prameňov „Vyvieracka“ s výdatnosťou 5 l/s s vyhláseným ochranným pásmom (PLVH - 1503/78 Dj) a „Peklo“ s výdatnosťou 2,5 l/s s vyhláseným PHO (PLVH 1069/86 Dj).

Pohronský Bukovec - vlastný vodovod. Zdroj vody je prameň „Seče“ s výdatnosťou 1,9 l/s s vyhláseným PHO.

Hiadeľ - napojený na skupinový vodovod LHL. Zdrojom vody sú pramene Pod Javorom s výdatnosťou 4 l/s, Ženská dolina s výdatnosťou 0,5 l/s, vrt HDB-4-, s vyhláseným PHO.

Ľubietová - napojená na skupinový vodovod LHL so zdrojmi pramene Pod Javorom s výdatnosťou 4 l/s, Ženská dolina s výdatnosťou 0,5 l/s, vrt HDB-4-, s vyhláseným PHO.

Lučatín - napojený na skupinový vodovod LHL so zdrojmi pramene Pod Javorom s výdatnosťou 4 l/s, Ženská dolina s výdatnosťou 0,5 l/s, vrt HDB-4-, s vyhláseným PHO.

Medzibrod - vlastný vodovod so zdrojmi vody „Trstie 2“, „Trstie 3“ so spoločným vyhláseným PHO.

Moštenica - miestny vodovod. Zdroje vody „Nad obročkom“ - výdatnosť 0,8 l/s a Nad Hornou hutou - 2 l/s. Zdroje majú vyhlásené PHO.

Pohronský Bukovec - miestny vodovod, vlastný zdroj vody – technicky nepostačuje

Povrazník - zdroj vody „Prameň“ - výdatnosť 0,5 l/s s vyhláseným PHO.

Strelníky - samostatný vodovod, zdroje vody pramene „Čierna minca“ s výdatnosťou 1,9 l/s, „Genzlová“ s výdatnosťou 0,9 l/s a „Fricová“ s výdatnosťou 0,5 l/s a „Cúdenica“ so spoločným PHO.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Obec Brusno má vybudovaný kanalizačný systém v obci s čistením OV na vlastnej ČOV. Podľa návrhu územného plánu VÚC Banskobystrického kraja pre obce Povrazník, Strelníky a Ľubietová sa navrhuje skupinová kanalizácia so spoločnou ČOV Strelníky, obce Hiadel', Lučatín skupinová kanalizácia so spoločnou ČOV v Lučatíne a obce Pohronský Bukovec a Medzibrod skupinová kanalizácia s ČOV Medzibrod a obec Moštenica samostatná kanalizácia ukončená ČOV.

V obciach, v ktorých nie je vybudovaná verejná kanalizácia ani čistiareň odpadových vôd (ČOV)-*vid' tabuľka s uvedeným stavom*, obyvatelia na likvidáciu splaškových vôd využívajú individuálne žumpy a septiky alebo ich priamo zaústujú do miestnych potokov.

Vyprázdňovanie žump sa prevádza fekálnymi vozmi RD. Veľmi zlá situácia je aj pri likvidácii splaškových vôd z rekreačných zariadení. Jednotlivé zariadenia majú vybudované vlastné žumpy, resp. septiky, pričom nie všetky spĺňajú hygienické podmienky prevádzky. Navyše ich nedostatočným vyprázdňovaním dochádza k odtokaniu splaškových vôd, čo spôsobuje značné hygienické závady.

V územných plánoch jednotlivých obcí je navrhovaná splašková kanalizácia ukončená čistiarnou odpadových vôd.

Návrh na odkanalizovanie a umiestnenie ČOV

Hiadel'	Obec nie je odkanalizovaná. Odvádzanie odpadových vôd je riešené nepriepustnými domovými žumpami a septikmi. V obci sa uvažuje s riešením odvedenia a čistenia odpadových vôd prostredníctvom domových a skupinových ČOV
Medzibrod	Obec je len čiastočne odkanalizovaná. Odvádzanie odpadových vôd je čiastočne riešené nepriepustnými domovými žumpami a septikmi. V obci sa uvažuje s riešením odvedenia a čistenia odpadových vôd prostredníctvom obecnej kanalizácie a domových a skupinových ČOV. V prípade vybudovania obecnej kanalizácie by bola vybudovaná obecná ČOV pri Hrone.
Pohronský Bukovec	S budovaním kanalizácie sa začalo len čiastočne. V prípade vybudovania obecnej kanalizácie by bola vybudovaná obecná ČOV pri Hrone.
Lučatín	V obci sa uvažuje s riešením odvedenia a čistenia odpadových vôd prostredníctvom obecnej kanalizácie a domových a skupinových ČOV. V prípade vybudovania obecnej kanalizácie by bola vybudovaná obecná ČOV pri Hrone.
Povrazník	V obci sa uvažuje s riešením odvedenia a čistenia odpadových vôd prostredníctvom domových a skupinových ČOV. V prípade vybudovania obecnej kanalizácie by bola vybudovaná obecná ČOV pri potoku Driekyňa v lokalite pod družstvom.

Zdroj: OcÚ 2009

Minerálne vody

Územie Banskobystrického okresu je na minerálne pramene veľmi bohaté. Na území mikroregiónu sú evidované zdroje minerálnych vôd v Pohronskom Bukovci BB-61, Hiadli, Moštenici a Ľubietovej. **Prameň s názvom Kyslá** sa nachádza priamo v obci **Pohronský Bukovec**. Celá obec ho hojne využíva na pitie. Je to voda studená, prírodná uhličitá s výdatnosťou 3,15 l/min.

Ďalšou obcou s výskytom minerálnej vody je Hiadel'. Tam sú evidované 3 minerálne pramene BB-41, BB-42 a BB-43. Tieto sa nachádzajú v doline Vážna asi 4 km severne od obce. Voda z BB-42 (Horná kyslá) sa využíva miestnymi obyvateľmi na pitie. **Minerálny prameň Horná Kyslá – Hiadel'**. Je to voda prírodná, uhličitá, studená, hypotonická. Výdatnosť prameňa je 4,4 l/min. Zachytený je v drevenom kadlube s vydláždeným okolím. Proti znečisteniu je chránený dreveným prístreškom. Využíva sa na pitie miestnymi obyvateľmi a turistami.

V obci **Ľubietová** sa nachádza ďalší prameň minerálnej vody BB-52 s názvom **Linhartovka**. Nachádza sa severne od obce pri bývalej detskej ozdravovni. Voda sa taktiež hojne využíva. Je to voda slabomineralizovaná hydrouhličitánová, sodná, uhličitá, studená, hypotonická. Výdatnosť 20 l/min.

Obec s najväčším výskytom prameňov minerálnej vody **Moštenica** má registrované 4 pramene: BB-53 **Jegorovov prameň** s výdatnosťou 3,6 l/min., BB-54 **Prameň Jelšina** 2,8 l/min., BB-55 **Prameň Blboták** a prameň BB-56 **Dolná Kyslá** s výdatnosťou 1 l/min. Pramene BB-53 a BB-54 sa hojne využívajú na pitné účely aj pre obyvateľov zo širokého okolia. Chemizmus všetkých prameňov je približne rovnaký, sú to vody prírodné, uhličitá, hypotonické, studené s obsahom železa. Všetky pramene sa nachádzajú v závere doliny Uhliarskeho potoka v tesnej nadväznosti na chatovú oblasť. Ležia v krásnom horskom prostredí na úpätí severných svahov Vepra v nadmorskej výške 424 m n. m. Ich poloha im určuje miernu teplotu a pomerne vlhkú klímu. Prírodným liečivým prostriedkom je tu minerálna voda liečia sa tu choroby žlčníka, pečene, pankreasu a niektoré choroby pohybového ústrojenstva.

Ubytovanie pacientov je zabezpečené v Brusne v liečebnom dome Poľana. Evidovaných je 6 liečivých zdrojov:

- **BB-18** Ludvig - výdatnosť 2,28 l/min.
- **BB-19** Paula - výdatnosť 2,73 l/min.
- **BB-20** Hedviga - výdatnosť 20 l/min.
- **BB-21** Ondrej - výdatnosť 1,25 l/min.
- **BB-75** Ďumbier - výdatnosť 0,4 l/sec.
- **BB-74** Vepor - výdatnosť 0,4 l/sec.

Kým pramene BB-18, 19, 20, 21 sú využívané hlavne v kúpeľníctve, pramene BB-74 a 75 sa pacientom neordinujú. Využívajú sa len pre návštevníkov kúpeľov a náhodných turistov. Minerálna voda má veľmi podobné chemické zloženie je prírodná liečivá hydrouhličitanovo-síranová, vápenato-sodno-horečná so zvýšeným obsahom flóru, studená, hypotonická. V obci sa nachádzajú ešte 2 pramene **BB-88 a 89**, sú to vrty, ktoré sa však nevyužívajú. Tieto sa nenachádzajú v areáli kúpeľov. Vrt BB-88 je už zlikvidovaný.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obce mikroregiónu sú pripojené na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV kábelovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete.

Obce **Brusno, Hiadľ, Ľubietová, Lučatín, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky** sú pripojené na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV kábelovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete.

Zásobovanie teplom

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je na plyn v kombinácii s na tuhým palivom. Plynom sa vykuruje v obciach Brusno, Lučatín a Medzibrod. V Strelníkoch sa vykuruje elektrickou energiou

Spôsob vykurovania v jednotlivých obciach - **vid' tabuľka**

V niektorých domácnostiach, v ktorých je zriadené vykurovanie plynom si však stále prikurujú tuhým palivom (drevo, uhlie), alebo elektrickou. Vzhľadom na to že zemný plyn nepredstavuje z dlhodobého hľadiska trvalo-udržateľný zdroj energie bude nutné v budúcnosti počítať s výrobou energie aj z iných (alternatívnych) zdrojov ako sú napríklad solárna, veterná, energia, energia biomasy a iné.

Plynifikácia

V súčasnosti sú plynifikované obce Brusno, Lučatín a Medzibrod. V budúcnosti sa uvažuje s výstavbou odbočky plynovodu do Ľubietovskej doliny.

Situácia v zásobovaní jednotlivých obcí plynom – vid' tabuľka

Územím prechádza diaľkový VTL plynovod Banská Bystrica – Brezno v parametroch DN 300, PN 2,5 MPa. Z Pohronského plynovodu je v Banskej Bystrici vedená vysokotlaká odbočka DN 150 do Uľanky.

V žiadnej s obcí sa s plynifikáciou v blízkej budúcnosti neuvažuje, iba s výstavbou odbočky plynovodu do Ľubietovskej doliny.

Doprava

Spojenie obcí mikroregiónu s okresným mestom Banská Bystrica zabezpečuje SAD Zvolen. Cez obec Lučatín, Medzibrod a Brusno prechádza **železničná trať** č. 170 Banská Bystrica – Červená Skala - Margecany. Dopravu do obcí Povrazník, Strelníky a Ľubietová, – Banská Bystrica a späť zabezpečuje SAD Zvolen.

Letecká doprava

V priestore Banská Bystrica - Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač), ktoré má parametre pre prevádzku najmodernejších lietadiel a predpoklady uspokojiť nároky celého stredného Slovenska na (medzi-) národnú verejnú leteckú prepravu.

Železničná doprava

Cez riešené územie prechádza železničná **trať č. 170:**

- Zvolen – Banská Bystrica – Diviaky – (Vrútky),
- Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, cez Brezno

Trať patrí do druhej kategórie tratí SR, je jednokoľajová a nie je elektrifikovaná.

Na trase Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany sú železničné zastávky v obciach Medzibrod, Lučatín, Ľubietová, Brusno.

Vzhľadom na to, že pri obci sú situované kúpele celoslovenského významu zastavujú v Brusne všetky druhy vlakov, ktoré prechádzajú železničnou traťou č. 170.

Cestná doprava

Poloha územia v blízkosti Banskej Bystrice, Zvolena a Brezna je z pohľadu dopravných väzieb na nadradenú cestnú a železničnú sieť veľmi dobrá.

Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere:

- **západ - východ** (Rakúsko / Česko) Bratislava / Trenčín - Zvolen – Košice (Ukrajina).
- **sever - juh** (Poľsko) Ružomberok / Žilina - Banská Bystrica - Šahy (Maďarsko).

Cesty I.-triedy:

Cesta 1/66 je dôležitou priebežnou dopravnou spojnicou obcí v údolí rieky Hron.

Statická doprava

Na základe analýzy v území sme zistili, že tieto plochy je potrebné zabezpečiť vo väčšine obcí v rámci pozemkov rodinných domov a pri objektoch občianskej vybavenosti.

Chodníky

Väčšina chodníkových trás nie je vedená po samostatných chodníkových pásoch.

Starostlivosť o cestné komunikácie:

Stavebnotechnická kvalita medzinárodne / celoštátne významné diaľkových ťahov v smeroch:

západ - východ (Rakúsko / Česko -) Bratislava / Trenčín - Zvolen - Košice (- Ukrajina) a **sever - juh** (Poľsko -) Ružomberok / Žilina - Banská Bystrica - Šahy (- Maďarsko) je v súčasnosti nevyhovujúca. Výhľadove sa ráta so zlepšením vybudovaním rýchlostných ciest aj modernizáciou železničnej siete.

Starostlivosť o štátne cesty I. – III. triedy je v kompetencii Krajskej správy ciest v Banskej Bystrici, o miestne cesty sa starajú jednotlivé obecné úrady.

Časová dostupnosť obcí od hlavného mesta SR Bratislava po cestnej sieti je v rozmedzí 200 – 230 minút.

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobusových zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Brusno	nie	1 km	3	4	áno	áno	2,4 km
Hiadeľ	nie	2 km	3	2	nie	nie	-
Ľubietová	nie	30 km	1	2	áno	nie	3 km
Lučatín	nie	2,4 km	2	2	áno	nie	2 km
Medzibrod	nie	7 km	3	1	áno	nie	-
Moštenica	nie	2,5 km	1	1	nie	nie	-
Pohronský Bukovec	nie	300 m	1	0	nie	nie	-
Povrazník	nie	1,2 km	1	1	nie	nie	-
Strelníky	nie	5,3 km	3	1	nie	nie	3,5 km

Zdroj: Obecné úrady, MOŠ 2003, PHSR obcí

Dopravné služby:

Spojenie obcí Brusno, Hiadeľ, Ľubietová, Lučatín, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky, s mestom Banská Bystrica zabezpečuje podnik Zvolenská dopravná spoločnosť. Z obce Poniky do Banskej Bystrice premáva denne 15 – 20 spojov.

Vo väčšine obcí bolo zistené nedostatočné večerné spojenie z mestom Banská Bystrica.

Autobusové spojenie s Breznom a Bratislavou existuje len cez Banskú Bystricu.

Autobusové spojenie s mestom Bratislava zabezpečuje hlavne podnik Zvolenská dopravná spoločnosť. Z autobusovej stanice v B.B. vychádza počas školského roka 15 spojov (denne), z toho školské spoje sú 2, v sobotu nepremáva 1, v nedeľu nepremáva 1.

Telekomunikácie

Všetky obce riešeného územia patria do primárnej oblasti s primárnym centrom v Banskej Bystrici a sekundárnej oblasti so sekundárnym centrom Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca. V rokoch rozvoja mobilných operátorov počet telefónnych prípojek pevnej siete poklesol, a význam pevnej siete sa presunul na internet a rýchly prenos dát.

Pokrytie signálu mobilných telefónnych operátorov: T-com – výborný, T-mobile – výborný, Orange – výborný, O2 – výborný.

Takmer vo všetkých obciach je problém s kvalitou internetového spojenia.

2.7. Sociálna infraštruktúra – Občianska vybavenosť

V nasledujúcich tabuľkách je poskytnutý prehľad o existencii základných aj doplnkových zariadení občianskej vybavenosti v jednotlivých obciach. Ide o vybavenosť v oblasti technickej infraštruktúry, služieb, sociálnych služieb, zdravotníctva, školstva a športového vyžitia. Značka „x“ znamená existenciu daného zariadenia v obci (vzhľadom na sústavne sa meniaci stav sa neudáva počet zariadení).

Obec	pošta	obchod	pálenica	pohostinstvo	kaderníctvo	cukrárstvo
Brusno	x	x	-	x	x	-
Hiadeľ	-	x	-	x	-	-
Ľubietová	x	x	-	x	x	-
Lučatín	x	x	-	x	-	-
Medzibrod	x	x	-	x	1	-
Moštenica	-	x	-	x	-	-
Pohronský Bukovec	-	x	-	x	-	-
Povrazník	-	x	-	x	-	-
Strelníky	-	x	-	x	x	-

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vleč	futbalové ihrisko	vol/tenis ihrisko	klzisko
Brusno	x	-	x	x	x	x
Hiadeľ	-	-	-	x	x	-
Ľubietová	x	x	x	x	x	x
Lučatín	-	-	-	x	x	-
Medzibrod	-	-	-	x	x	-
Moštenica	-	-	x	-	x	-
Pohronský Bukovec	-	-	-	x	x	x
Povrazník	-	-	-	-	-	x
Strelníky	x	x	x	x	-	x

Školstvo

Na základe zákona č.416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky s účinnosťou od 1.7.2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest.

Obec	MŠ	ZŠ - 1. stupeň	ZŠ - 2. stupeň
Brusno	áno	áno	áno
Hiadeľ	áno	áno	nie
Lučatín	nie	áno	nie
Ľubietová	áno	áno	áno
Medzibrod	áno	áno	nie
Moštenica	nie	nie	nie
Pohronský Bukovec	nie	nie	nie
Povrazník	nie	nie	nie
Strelníky	áno	áno	nie

zdroj: katalógové listy SAŽP a dotazníky POD, PHSR obcí

Materské školy sa nachádzajú v obciach: Medzibrod, Hiadeľ, Brusno, Ľubietová, Strelníky
Základné školy I. (1-4) sa nachádzajú v obciach: Medzibrod, Hiadeľ, Lučatín, Strelníky
Základné školy 1-9 sa nachádzajú v obciach: Brusno, Ľubietová

Situácia v školstve je riadená demografickým vývojom obyvateľstva v regióne. Celoslovenský trend je ubúdanie žiakov škôl, čo potvrdzujú aj výsledky zo skúmaných obcí. Tak ako počet detí v MŠ, aj počet žiakov ZŠ má klesajúcu tendenciu.

Mnohé z uvedených škôl sa aktívne zapájajú do projektov. Ide predovšetkým o projekty Otvorená škola, Zdravá škola, Infovek a mnohé ďalšie.

Stredné a vysoké školstvo nie je v území zastúpené.

Materiálne – technické zabezpečenie škôl je na rôznej úrovni, v prevažnej väčšine stav školských budov a objektov nevyhovuje súčasným potrebám.

V niektorých prípadoch využitie voľných priestorov v budovách bolo riešené presunom materských škôl.

Zdravotníctvo

Komplexné zdravotné služby obyvateľom poskytujú zdravotnícke zariadenia v Banskej Bystrici, Zvolene a Brezne. Dostupnosť základnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľov je zabezpečená prostredníctvom zdravotných stredísk, ambulancií praktických lekárov pre deti a dospelých a sieťou lekární vo väčších obciach alebo pramo v ambulanciách lekárov.

Obec	lekár obvodný	lekár pediater	zubár	lekárne
Medzibrod	áno	nie	áno	nie
Povrazník	nie	nie	nie	nie
Hiadeľ	2 x týždenne	1 x mesačne	nie	nie
Moštenica	1 x mesačne	nie	nie	nie
Brusno	áno	áno	áno	áno
Ľubietová	áno	1x za 2 týždne	áno	nie
Lučatín	áno	nie	nie	nie
Pohronský Bukovec	áno	nie	nie	nie
Strelníky	áno 2x	áno	nie	výdajňa liekov

zdroj: katalógové listy SAŽP a dotazníky, PHSR obcí, obecné úrady 2009.

ZS – zdravotné stredisko

Priestory v zdravotných strediskách obce prenájmajú súkromným lekárom.

Sociálne služby

Sociálne služby sa poskytujú v zariadeniach sociálnych služieb, ktorých zriaďovateľmi je obec, fyzické a právnické osoby, ostatné orgány miestnej štátnej správy a samosprávy. Tie poskytujú sociálnu pomoc v zmysle zákona NR SR č. 195/1998 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Poskytovanie kompletnej sociálnej starostlivosti a sociálnych služieb v rámci územia je zabezpečované prostredníctvom sociálnych zariadení v Banskej Bystrici, Zvolne a Brezne.

Niektoré obce poskytujú starostlivosť formou opatrovateľskej služby v domácnostiach, rozvozov stravy a šatstva nevládnym občanom. Na základe prieskumu v území bolo zistené, že prevádzkované sociálne služby a zariadenia už nepokrývajú potreby územia a nespĺňajú modernú úroveň. Vzhľadom na vekovú skladbu obyvateľstva a výskyt marginalizovaných skupín neustále rastie dopyt po nových službách a zariadeniach.

Na základe analýzy v území sme zistili vzrastajúcu tendenciu sociálnych výdavkov obcí.

Verejné a iné služby

Prehľad ostatných verejných a iných služieb udáva tabuľka.

Obec	Obchod a služby	Administratíva
Brusno	obchod – potraviny 6, iné obchody 4, espresso, pohostinstvo 4, reštaurácia	Obecný úrad, pošta, poštová banka, zmenáreň,

Hiadeľ	obchod, pohostinstvo, espresso	Obecný úrad
Ľubietová	obchod, pohostinstvo, kaderníctvo	Obecný úrad, pošta
Lučatin	obchod, pohostinstvo	Obecný úrad, pošta
Medzibrod	obchod – potraviny, zmiešaný tovar, kvetinárstvo, pohostinstvo, kaderníctvo, foto servis	Obecný úrad, pošta
Moštenica	obchod, pohostinstvo	Obecný úrad
Pohronský Bukovec	obchod, pohostinstvo	Obecný úrad
Povrazník	obchod, pohostinstvo	Obecný úrad
Strelníky	predajňa potravín, predajňa zmiešaného tovaru, pohostinstvo, kaderníctvo	Obecný úrad

Zdroj: PHSR obcí, Obecné úrady 2009.

Obec	rozhlas	noviny	Verejne prístupný internet, miesto	www stránky obcí	Propagačný materiál	Informačné strediská
Brusno	áno	áno				
Hiadeľ	áno	nie	nie	www.hiadel.sk	nie	nie
Ľubietová	áno	nie				
Lučatin	áno	nie				
Medzibrod	áno	áno	V miestnej knižnici	www.medzibrod.eu		
Moštenica	nie	nie				
Pohronský Bukovec	áno	nie				
Poniky	nie	áno	nie	www.poniky.sk	áno	
Povrazník	áno	nie				
Strelníky	áno	áno				

Zdroj: PHSR obcí, Obecné úrady 2009.

Obec	kostol	kaplnka	zvonica	dom smútku	cintorín	kult. dom/spol. oš.sála	knižnica	Kino, amfiteáter	Pamät. Izba, múzeum
Brusno	áno	áno 4x	na veži kostola	áno	áno 3x	áno	áno	áno	áno
Hiadeľ	áno	áno	nie	nie	áno	áno	áno	nie	nie
Ľubietová	áno	áno	nie	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Lučatin	áno	nie	nie	áno	áno	áno	áno	nie	nie
Medzibrod	áno	áno	áno	nie	áno	180 miest	áno	áno	nie
Moštenica	áno	áno	nie	nie	áno	nie	áno	nie	nie
Pohronský Bukovec	áno	nie	nie	nie	áno	áno	nie	nie	nie
Povrazník	nie	áno	áno	nie	áno	áno	áno	nie	áno
Strelníky	áno	nie	áno	áno	áno	áno	áno	nie	nie

Zdroj: PHSR obcí, Obecné úrady 2009.

Štruktúra inštitúcií a organizácií odzrkadľuje reformu štátnej správy a samosprávy. Prechodom kompetencií na samosprávu a zrušením OÚ sa v roku 2004 zmenila štruktúra inštitúcií v území.

V území pôsobia: Samospráva, miestna štátna správa a špecializovaná štátna správa, komerčné banky, neziskové združenia, občianske a záujmové združenia, cirkvne organizácie, športové kluby a iné.

Prehľad a popis inštitúcií pôsobiacich v území

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Brusno	Obecný úrad, Hasiči Jednota dôchodcov Ženy – aerobic ZPOZ Rybári	Pošta Poštová banka Zmenáreň	Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

	Poľovníci Futbalové oddiely Volejbalový oddiel Oddiel silového trojboja Lyžiarsky oddiel OZ Dieťa a umenie OZ Futbalový klub - 34 Brusno – Ondrej OZ Klub slovenských turistov Ondrobrus OZ Lyžiarsky oddiel Brusno OZ Poľovnícky klub Kolba OZ ŠŤASTNÁ ŠKOLA OZ Volejbalový klub obce Brusno		
Hiadeľ	Obecný úrad, Dobrovoľný hasičský zbor Futbalový klub OZ Hiadľovčan – kultúrno spoločenské aktivity pre mládež Ochotnícke divadlo		Slovenský zväz protifašistických bojovníkov
Ľubietová	Obecný úrad,	Pošta	
Lučatín	Obecný úrad, Dobrovoľný hasičský zbor Telovýchovná jednota Futbalový klub Turistický oddiel Spolok dôchodcov	Pošta	
Medzibrod	Obecný úrad, Jednota dôchodcov TJ Sokol Medzibrod (futbalový a stolnotenisový odd.) Herkules – kulturistický odd., Záujmové združenie CHLAPCI Z MEDZIBRODU Miestny spolok Slovenského červeného kríža o.z. MEDRYBROD divadelné súbory: Divadelný ochotnícky súbor Medzibrod, medziBRODway, ŠI-RÁČIK Dobrovoľný hasičský zbor ZRPŠ pri ZŠ a MŠ Poľovnícke združenie TORYSA Zväz technických a športových činností ZO Zväzu protifašistických bojovníkov	Pošta	
Moštenica	Obecný úrad, Volejbalový oddiel TJ Sokol Moštenica		
Pohronský Bukovec	Obecný úrad, Dobrovoľný hasičský zbor		
Povrazník	Obecný úrad, Dobrovoľný hasičský zbor Neformálne aktivity obnovy ľudovej kultúry a tradícií		
Strelníky	Obecný úrad, Folklórny súbor, hudobná spevácka skupina		

Zdroj: katalógové listy SAŽP, dotazníky, PHSR obcí, Obecné úrady 2009.

2.8. Hospodárska základňa

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTaR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty.

Poľnohospodárstvo

Mikroregión nemá vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu. Prevažnú väčšinu pôdneho fondu tvoria trvalé trávnaté porasty na strmých svahoch, čo predurčuje ich využitie predovšetkým na pasienkárstvo, chov oviec a dobytky. Okrem toho sa v poľnohospodárstve venujú chovu ošípaných a hydiny.

Poľnohospodárskou výrobou sa v území zaoberá družstvo Hron Slovenská Ľupča, PD Brusno, PD Medzibrod, PD Povrazník a PD Strelníky. Okrem toho na pôde hospodária drobní vlastníci pôdy, hlavne obyvatelia obcí Strelníky a Povrazník.

Poľnohosp. subjekty v prvovýrobe, hospodárske dvory, súkromne hospodáriaci roľníci

Lokalita	Subjekt	celková výmera PP	orná pôda	TTP	ošípané	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Brusno	1 SHR + PD							
Hiadel'	1 SHR							
							x	-
Hiadel'	PD Hron Sl. Ľupča							
Lučatín	1 SHR							
					x	x		1
Medzibrod	1 SHR							
	FARMA Lihan Vojtech		217 ha	209 ha		170	160	
Ľubietová								
	Ing. Miloš Jahoda	110 ha	ha	110 ha	-	4	400	2
	Ing. Emil Tokár	110 ha	ha	110 ha	-	-	400	2
	Kútňý Ján	58 ha	58 ha	ha	-	-	-	-
	Fellner Peter	30 ha	ha	30 ha	-	10	-	-
	Fellnerová Stanislava	ha	ha	ha	-	-	-	-
					-	-	-	-
Moštenica	-							
	-	-	-	-	-	-	-	-
Povrazník	SHR							
	SHR Ivan Kantor	31	0	31 ha	0	0	100	1
Povrazník	Poľn. družstvo							
	PD „Bukovina“	280,25 ha	46,07 ha	234,18 ha	0	142	230	11
Strelníky	PD BUKOVINA							
		1 547 ha	123,41	934,18	0	475	761	45
Pohronský Bukovec	-							
	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: obec 2008

Lesné hospodárstvo

Organizačne sú lesy mikroregiónu zaradené prevažne do lesného hospodárskeho celku (LHC) Slovenská Ľupča, malá časť katastrálneho územia Ľubietovej patrí do LHC Osrblie a LHC Čierny Balog (štátne lesy).. Najväčším lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepny lesný závod Slovenská Ľupča. Ďalšími vlastními a hospodármi sú Lesy SR š.p., Urbárske spoločenstvá a . Pozemkové spoločenstvá resp. Združenia vlastníkov súkromných lesov. Najväčším obecným lesohospodárskym podnikom sú Obecné lesy Ľubietová s.r.o.(2700 ha).

Údaje o výmerách lesov a lesnatosti územia

Obec	Celková výmera ZÚJ	Výmera lesov	Lesnatosť (%)
Brusno	4365 ha	3724 ha	85
Hiadel'	1050 ha	1050 ha	90
Lučatín	1088 ha	9007 ha	98,02
Ľubietová	6104 ha	4056 ha	66
Medzibrod	1708 ha	896 ha	52
Moštenica	1400 ha	1048 ha	70
Pohronský Bukovec	1447ha	1290 ha	85
Povrazník	323 ha	49 ha	15
Strelníky	1833 ha	578 ha	33

Zdroj: obec, 2008.

Priemyselná výroba a stavebníctvo

Priemyselná základňa mikroregiónu je pomerne nevýrazná. Hlavné priemyselné výrobné aktivity sa nachádzajú len v Ľubietovej a v Medzibrode. Závod v Ľubietovej je zameraný na výrobu nábytkového kovania. Vyťažené drevo spracováva a distribuuje píla v Ľubietovej a Medzibrode. V obci Medzibrod je

veľkosklad expedičný a manipulačný sklad dreva Lesov SR, ktorý je naviazaný na nákladnú vlakovú dopravu..

V Medzibrode sa nachádzajú prevádzky na výrobu kožených výrobkov, kancelárskych a betonárskych výrobkov a drobné prevádzky zamerané na mäsové výrobky a stolársku výrobu. V obci Medzibrod sú malí súkromní podnikatelia s nákladnou autodopravou, s drevovýrobou, výrobou nábytku. K väčším podnikom patrí firma s výrobou koženej galantérie, ktorá sa prevažne vyváža do Talianska kamiónovou dopravou, firma s výrobou elektrozariadení.

Závod v Ľubietovej je zameraný na výrobu nábytkového kovania. Vyťažené drevo spracováva a distribuuje pila v Ľubietovej. V Ľubietovej sa nachádza tzv. výrobný park „bývalé poľnohosp. družstvo“ s prevádzkami na výrobu keramiky, kachlových pecí, nábytku, autodielfňa a iné.

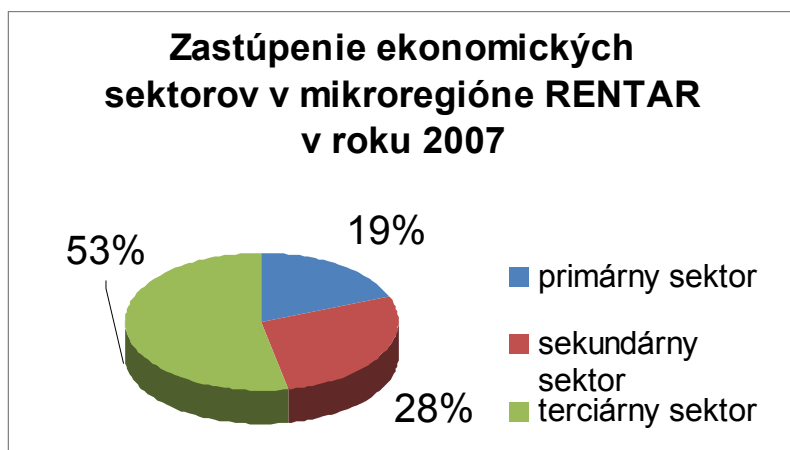
V odvetvovej štruktúre priemyslu sa vyprofilovali odvetvia papierenskej výroby, strojárkej výroby, farmaceutickej výroby, ale zastúpenie majú aj spoločnosti v odvetví stavebníctva a drevospracujúceho priemyslu. V obci Brusno sa nachádza len malá prevádzka elektrovýroby a drobné stavebné firmy.

Priemyselná aktivita v ostatnom území je založená na ťažbe a spracovaní miestnej surovínovej základne. Jestvujúca priemyselná základňa nepostačuje pokryť potrebu pracovných miest pre obyvateľov obcí celého mikroregiónu.

Remeslá

Z remesiel sa zachovala hrnčiarska výroba, remeslá v oblasti keramiky, výroba keramických kachlíc do kachlových pecí v Ľubietovej a v malej miere na Strelníkoch. Tkanie kobercov pretrváva v Brusne a v Povrazníku. Rezbárstvo sa zachovalo v Medzibrode a na Strelníkoch. Výroba domáceho dreveného náradia sa zachovala v Lučatíne.

Potravinárska výroba je zastúpená súkromnou mäsovýrobou v Medzibrode, z ktorého je mäsom zásobovaná Banská Bystrica aj Brezno, rozvoz sa uskutočňuje dodávkovými vozidlami.

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

Zhodnotenie územia z hľadiska hospodárskeho využitia nerastných surovín:

Na území okresu Banská Bystrica sa v minulosti nachádzali ložiská rúd drahých kovov, rúd farebných kovov a železa. Ich ťažba ovplyvnila rozvoj stredovekého baníctva a úpravy rúd už v 14. storočí. Ťažiskovými priestormi tejto hospodárskej činnosti celoeurópskeho významu boli dobývacie priestory v blízkosti Banskej Bystrice, v masívoch Kremnických vrchov, Starohorských vrchov a Nízkyh Tatier.

Ložiská farebných kovov v okrese Banská Bystrica sú z hľadiska súčasných možností ťažobného priemyslu neekonomické a neperspektívne.

V Ľubietovej sa ťažilo zlato, medená ruda a železná ruda. V Medzibrode sa ťažila železná a antimónová ruda. V Hladí sa ťažilo striebro. V Moštenici sa ťažila medená ruda. Vyhradené ložisko nerastov Medzibrod – halda s obsahom A4 a A6 rúd so zásobou 25 kT je neťažené a neperspektívne. V minulosti bolo v k.ú. Brusno aktívnych niekoľko rudných baní. V Sopotnickej doline sa ťažilo zlato a v doline Brusnianky zase striebro a hlavne meď. V súčasnosti sa tu nenachádza žiadne ložisko. V Ponikách sa v minulosti ťažilo zlato, striebro, meď.

V súčasnosti sa tu nenachádza žiadne ložisko nerastných surovín avšak hodnotným prírodným zdrojom je drevo. Jeho zhodnocovanie v miestnej výrobe nie je dostatočné. Ďalším prírodným zdrojom je pitná voda a minerálne pramene v mikroregióne. Verejnosťou sú využívané hlavne pramene na Kyslej v Moštenici.

Ďalším významným prírodným zdrojom sú minerálne a termálne pramene a pitná voda. V obci Brusno je postavená plnička minerálnej vody. Kúpeľnými hosťami ale aj širokou verejnosťou sú využívané pramene situované v kúpeľoch Brusno.

Prírodné liečebné zdroje

- **minerálna voda** - vyviera tu šesť prameňov prírodných liečivých, síranovo-hydrouhličitanových, vápenato-sodno-horečnatých, studených, hypotonických minerálnych vôd so zvýšeným obsahom fluóru
- **klíma** – mierne teplá, vlhká klíma, čistý vzduch

Lokalita	Druh nerastu	Druh ložiska	CHLU	DP	t'ážba
Brusno					
Hiadel'	-	-	-	-	-
Lučatín	-	-	-	-	-
Ľubietová	Si-piesok/95% Si	pieskolom	-	-	-
Medzibrod	-	-	-	-	-
Moštenica	-	-	-	-	-
Pohronský Bukovec					
Povrazník	-	-	-	-	-
Strelníky	-	-	-	-	-

CHLU – chránené ložiskové územie

DP – dobývací priestor

Poľovníctvo a rybárstvo:

Na území sú aktívne dve poľovnícke združenia Kopok a Vepor. Rybárstvo je sústredené predovšetkým na rieku Hron, kde sa zdržuje hlavne pstruh obyčajný a dúhový, hlaváčka, hlaváč, mrena, lipeň a podustva. V prítokoch Hrona sú predovšetkým pstruhy.

2.9. Služby, rekreácia a cestovný ruch

Obce mikroregiónu môžu byť z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu cieľom prímestskej rekreácie občanov miest B.Bystrica, Brezno a širokého okolia. Obce so svojím krajinným prostredím sú atraktívne predovšetkým pre :

- banícky kultúrny a historický základ (*atraktívne technické zaujímavosti a bohatá história*)
- prírodný potenciál a krajinu (*atraktívne prírodné zdroje a zaujímavosti*)
- priaznivé podmienky pre cykloturistiku a turistiku
- možnosti chatárenia a chalupárenia

V zázemiach obcí sú početné turistické chodníky, ktoré sprístupňujú atraktívne hrebene Nízkych Tatier a masív Poľany. Mnohé z nich možno považovať za východisko pre letnú pešiu turistiku, cykloturistiku a zimnú turistiku najmä do turisticko-rekreačných priestorov okolitých vrchov.

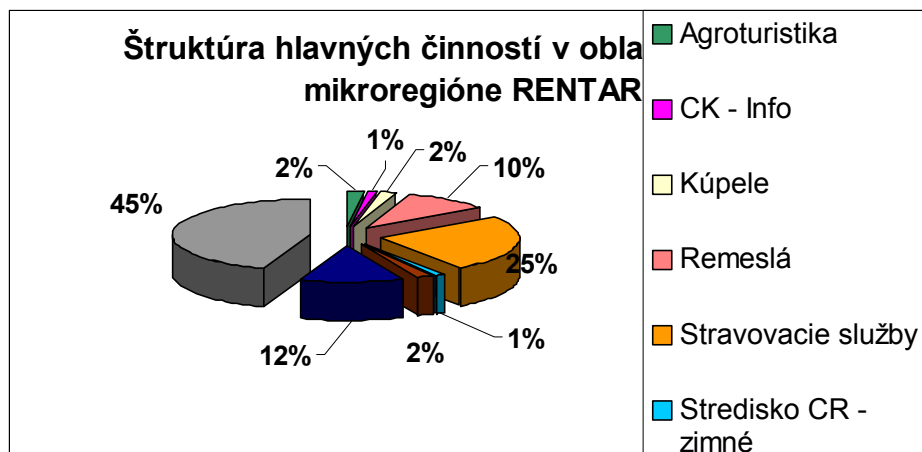
kolie a celý mikroregión poskytuje zázemie bohaté na kultúrny a prírodný potenciál.

V blízkosti vyúsťujú do údolia Hrona tri doliny. Ľubietovskou dolinou sa dostaneme na Hrb, kde sa nachádza geometrický stred Slovenska. Hiadelská dolina, Hiadelské sedlo a široké okolie dáva vynikajúce predpoklady pre turistiku v Nízkych Tatrách. Týmito dolinami pretekajú výdatné horské bystriny bohaté na pstruhy. Zaujímavý a pôsobivý je splav rieky Hron, ktorý vytvára na území obce meandre.

Hiadelská dolina, Hiadelské sedlo a široké okolie dáva vynikajúce predpoklady pre turistiku v Nízkych Tatrách. Oblasť umožňuje oddych, ľahkú i náročnejšiu turistiku a cykloturistiku, zimné športy (zjazdové i bežecké lyžovanie), zber lesných plodov, rybolov i poľovníctvo. Predovšetkým ale pobyt v krásnej tatranskej prírode.

Pre turistov je prítiažlivá turistická trasa "Rudohorská magistrála" prechádzajúca katastrom obce Ľubietová po hrebeňoch Vepor a Hrb. Obcou prechádza aj cykloturistická trasa vedúca cez Poľanu do neďalekých kúpeľov Brusno a späť do Detvy.

Chránené moštenické travertíny s vodopádmi zabezpečujú vlhkú mikroklimu, ktorá je odporúčaná hlavne astmatikom. Nádherná príroda poskytuje možnosti horského turizmu priamo na hlavnom hrebeni Nízkych Tatier.

Identifikácia rekreačných, ubytovacích a stravovacích zariadení v jednotlivých obciach:

Obec Brusno

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Liečebný dom Poľana	264	264	I. kategória
	Kongresová sála pre 200 hostí, možno využívať na semináre, školenia, konferencie, kongresy. Zdravotnícke služby, bazén. Jedáleň, denný bar, reštauračné služby, kaviareň, cukráreň. Doplňkové služby: kozmetika, solárium, kaderníctvo, kino priamo v budove.		
Liečebný dom Paula	21	21	II. kategória
	2 - poschodová, 7 buniek - zloženie 1 x 1/1 + 1 x 2/2. Bunkový spôsob ubytovania: jednoposteľová a dvojposteľová izba spojené spoločnou chodbou, sprchovací kút a WC slúži pre obidve izby. Vilka slúži len ako ubytovacie zariadenie. Klienti využívajú zdravotnícke, reštauračné a iné doplnkové služby v liečebnom dome Poľana. Spoločenská miestnosť s TV programom na I. a II. poschodí. Vhodná pre mladšiu klientelu, rodiny s deťmi a pre ponuku podnikom na rekondičné a relaxačno-ozdravovacie pobyty.		
Hotel Brusno	53	53	hotel***
Hotel v obci Brusno - rodinný dom č. 597, situovaný asi 500 m od liečebného domu	8	-	ubytovanie v súkromí

Obec Ľubietová

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Chata Poľnohospodár	76	76	turistická ubytovňa*

Obec Lučatín

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Penzión Grajciar	6	50	penzión
Chatová oblasť Na Sihoti	-	-	-

Obec Medzibrod 2008

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Ranč Majerka	-	-	Táborisko pri Hrone
Chata Baňa	20 - 30	20 - 30	turistická ubytovňa*

Obec Moštenica

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Chatová osada Kyslá (spoločnosť SPORT RECORD, s.r.o.)	80	80	rekreačné zariadenie
Chalupa Moštenica	6	-	chata

Obec Strelníky

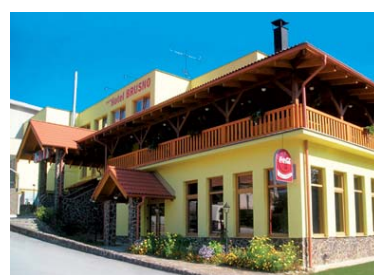
Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Penzión Patty Strelníky - Šajba***	14	-	penzión***
Turistická ubytovňa	100	polpenzia	ubytovňa
Koliba	-	20+40	stravovacie zariadenie
2 rodinné domy	Spolu 10	-	ubytovanie na súkromí

Kúpele v Brusne

Penzión Grajciar v Lučatíne

Hotel Brusno

Cykloturistika

Členitý reliéf v okolí Banskej Bystrice je vhodný najmä pre horskú cyklistiku. Chýbajú však viaceré značené cyklistické trasy v teréne, ktoré by umožňovali bezpečný pohyb cyklistov.

Značené cykloturistické trasy v území sú :

1. Brusno - Brusno kúpele - Kolba - chata na Hrbe - Tri vody - Osrblie - Hronec - Podbrezová – Brusno, Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1150 m.n.m
2. Lopej -Predajná – Brusno, Dĺžka: 37 km, najvyšší bod: Žliabky 1128 m.n.m.
3. Brusno - Kúpele - po asfalte na Kolbu - chata na Hrbe - Hrb - Vepor - Hájny grúň - sedlo Jasenová - po modrej a zelenej značke - Ľubietovská bukovina - Minca – Strelníky - Ľubietová – Brusno, Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: Hájny Grúň, 1207 m.n.m
4. Brusno - Predajná - Jasenie - Lomnistá dolina - Struhárske sedlo - Salaš pod Zámostskou hoľou - po žltej značke do Jasenianskej dol. - Jasenie - Predajná – Brusno, Dĺžka: 45 km, najvyšší bod: 1500 m.n.m.
5. Brusno - Pohronský Bukovec - Jegorovove bunkre -Ráztocké lazy - Ráztoka – Brusno, Dĺžka: 25 km, najvyšší bod: 1100 m.n.m.
6. Brusno - Hiadeľ - Hiadeľské sedlo - Korytnica - Donovaly - Bursová - Baláže - Podkonice – Slovenská Ľupča - Lučatín – Brusno
Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1099 m.n.m.
7. Brusno - Lučatín - Moštenica - Kyslá - sedlo Hadľanka - hrebeňovkou na Donovaly - Kalište – sedlo Príslop - Moštenica - Lučatín – Brusno
Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: 1225 m.n.m.
8. Brusno - Lučatín - Slovenská Ľupča - Podkonice - chata na Plešiach - sedlo Príslop – Moštenica - Lučatín – Brusno
Dĺžka trasy: 35 km, najvyšší bod: 987 m.n.m

Kúpeľníctvo

Z hľadiska cestovného ruchu za najvýznamnejšie miesto je považovaná obec Brusno. Patrí k sídlam významným pre turizmus, je rekreačným útvarom, relaxačným strediskom a liečebným kúpeľným mestom, podhorského funkčného typu s celoštátnym významom. Najväčší význam pre obec a

okolie má podpora rozvoja kúpeľného cestovného ruchu. Kúpeľný cestovný ruch sa rozvíja na báze existencie prírodných liečivých zdrojov. V prípade Brusna sú týmito zdrojmi liečivá minerálna voda a podhorská klíma.

Kúpele majú trojaký význam – medicínsky, turistický i spoločenský. Poskytujú regeneráciu fyzických a duševných síl tak chorých ako aj zdravých návštevníkov. I keď zdravotné hľadisko je v prípade kúpeľov najdôležitejšie, nemalý význam má i spoločenský, kultúrny a športový život v kúpeľných mestách. Úroveň kúpeľnej starostlivosti nezodpovedá len vybavenie diagnostickými a liečebnými prístrojmi ale i úroveň ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, kultúrne, spoločenské a športové zázemie a ostatné atraktivity.

Kúpele majú trojaký význam – medicínsky, turistický i spoločenský. Poskytujú regeneráciu fyzických a duševných síl tak chorých ako aj zdravých návštevníkov.

Úroveň kúpeľnej starostlivosti nezodpovedá len vybavenie diagnostickými a liečebnými prístrojmi ale i úroveň ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, kultúrne, spoločenské a športové zázemie a ostatné atraktivity.

Dopravná dostupnosť horských terénov s reliéfom mimoriadne vhodným pre všetky stupne obtiažnosti zjazdového lyžovania a priestorové možnosti umožňujúce ďalšie rozširovanie existujúcej siete turistických a bežeckých lyžiarskych trás, vytvára podmienky pre rozvoj cestovného ruchu zameraného na zimnú sezónu a lyžiarske športy v existujúcich strediskách cestovného ruchu na svahoch Nízkych Tatier.

Lyžiarsky vleč - stredisko	Dĺžka vleku
Hrb	300 m
Skios ski služby	100 m
Pod Vartou	560 m
Chatová osada Kyslá	300 m

2.10. Trh práce

Zamestnanosť

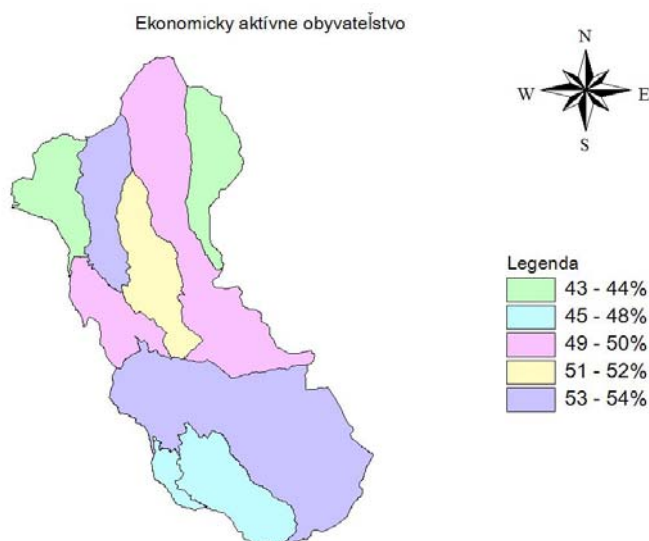
Hlavným zamestnávateľom mikroregiónu je Kovovýroba Ľubietová, drevárske podniky, lesné hospodárstvo, poľnohospodárstvo a služby - hlavne kúpele Brusno. Počet nezamestnaných je okolo 209 osôb, čo predstavuje 5,5 % produktívneho obyvateľstva.

Obyvatelia pracujú prevažne v podnikoch v **Slovenskej Ľupči, Banskej Bystrici, Podbrezovej a Brezne**. Za prácou dochádzajú vlakom, autobusom a osobnými vozidlami.

Hlavnými zamestnávateľmi v obci sú Kúpele Brusno a.s Brusno ktorým patrí aj plnička minerálnej vody, samostatne hospodáriaci roľníci Eva Roštárová, poľnohospodársky dvor a Slovenské lesy, odštepny závod Slovenská Ľupča. Terciárny sektor – služby je zastúpený drobnými súkromnými podnikmi s rodinnými prevádzkami (obchody, hotel, pohostinstvá, občianska vybavenosť). Školstvo a veda poskytuje zamestnanie v materskej a základnej škole. V roku 2001 odchádzalo za prácou 566 obyvateľov, čo je 27% obyvateľov. Pracujú väčšinou v priemyselných podnikoch v Banskej Bystrici, Podbrezovej, Slovenskej Ľupči a v Brezne.

Obec	počet obyvateľov			ekonomicky aktívni			nezamestnaní	
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	muži	ženy
Brusno	2086	981	1105	1012	511	501	58	55
Hiadeľ	559	267	292	301	166	135	30	20
Lučatín	558	271	287	295	156	139	20	14
Ľubietová	984	472	512	496	271	225	37	17
Medzibrod	1315	627	688	684	369	315	67	36
Moštenica	187	90	97	80	40	40	4	5
Pohronský Bukovec	102	52	50	45	25	20	3	4
Povrazník	147	73	74	71	40	31	9	3
Strelníky	812	415	397	413	238	175	22	16

Z celkového počtu 6750 obyvateľov mikroregiónu bolo v roku 2001 (SODB2001) ekonomicky aktívnych 3397, čo činí 50,3%.

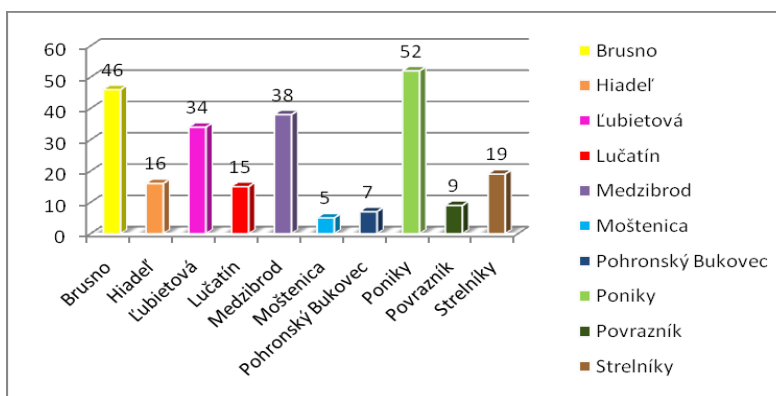
V roku 2001 (*SODBB 2001*) bolo v celom mikroregióne nezamestnaných 420 obyvateľov (8,1%). V roku 2008 obci je evidovaných cca 20 nezamestnaných.

Nezamestnanosť

Obdobie:	12/2005	12/2006	12/2007	12/2008	07/2009
Územie	Spolu_EN	Spolu_EN	Spolu_EN	Spolu_EN	Spolu_EN
Brusno	84	68	50	46	98
Hiadeľ	34	33	18	16	32
Ľubietová	50	43	33	34	56
Lučatín	30	24	15	15	27
Medzibrod	60	45	36	38	63
Moštenica	8	10	8	5	7
Pohronský Bukovec	7	4	7	7	13
Povrazník	7	5	7	9	4
Strelníky	38	26	19	19	30
Spolu okres BB	318	258	193	189	330

Zdroj: ÚPSVR 2009

Nezamestnanosť 2008

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

<u>Brusno</u> AgroMed, s.r.o. BEST Brusno, s.r.o. „v likvidácii“ BRUSNO-TURIST, s.r.o. Bytové družstvo „v likvidácii“ DOMINEX –BSK s.r.o. Gi LUX co. LTD, spol. s.r.o. HEPAR s.r.o. KORTEx, verejná obchodná spoločnosť KRENN, s.r.o. Kúpele Brusno, a.s. Lake spol s.r.o. LESNÉ PRÁCE, s.r.o. MAMI spol. s.r.o. MECON, s.r.o. PENZIÓN HRADISKO s.r.o. Píla EBEN s.r.o. PLAN TRANS s.r.o. S.Z. HOLZ, s.r.o. STAVO – Reall, s.r.o. Valter marketing a service, spol. s.r.o. VREXIM spol. s.r.o.	<u>Ľubietová</u> Aladár Fedák DREVIMPEX, s.r.o. Dyno, s.r.o. ELIOP s.r.o. Chatová osada Horizont Ľubietová s.r.o. JMB REALITY s.r.o. JMB, s.r.o. KANTO, s.r.o. KNK - výrobné družstvo---100 70 60 OK COLOR s.r.o. Peter Benč - TRANZIT BM POHAL SK s.r.o. Ranch Ľubietová, s.r.o. ŠV-SERVICE, s.r.o. UNILAK, spol. s r.o. Obecná píla Ľubietová spol s.r.o. Obecné lesy Ľubietová spol s.r.o.
<u>Hiadel'</u> IPR STAV s.r.o. Laco-Lift Service, s.r.o. ŠTEFANOVIE, s.r.o. VŠ SYSTÉM, s.r.o.	<u>Medzibrod</u> ELMOS- Vanek, spol s.r.o. ETOS P G P , v.o.s. GALA s.r.o. MramorLand, s.r.o. NYNA, spol s.r.o. PP and A, s.r.o. TICONY s.r.o. UNIVERZÁL, s.r.o.
<u>Moštenica</u> SPORT RECORD, s.r.o	
<u>Lučatín</u> ELMONT MP, s.r.o. GLOBUS-MM, s.r.o. GRAJCIAR, s.r.o. HIM, s.r.o. PUTO, s.r.o. Tamáš Bíro Trusty Trucking, s.r.o. Vladimír Zaborski – PANONKA	<u>Strelníky</u> DOMAXIMA SK s.r.o. Poľnohospodárske družstvo „Bukovina“
<u>Pohronský Bukovec</u> Martina Podhorová - TINA MIX-POHRONSKÝ BUKOVEC	<u>Povrazník</u> Ivan Kováč - AUTO DSD

Zdroj: www.orsr.sk r.2008

2.11 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

Z tradícií možno spomenúť varenie čipkárskoho gulášu v Brusne, folklórne slávnosti na Strelníkoch, súťaž vo varení tradičného jedla harule v Medzibrode a oslavy SNP v Pohronskom Bukovci. Územie v súčasnosti disponuje kapacitami pre budovanie identity územia vo „forme“ zručných ľudí, ktorí sa zaoberajú rôznou činnosťou a záľubami. Je záujem využiť šikovnosť a zručnosti týchto ľudí pre prezentovanie územia a budovanie jeho vnútornej identity.

Kluby, spolky a združené spoločenské aktivity

Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál

Obec	Kluby, spolky združenia	Kultúrne podujatia
Brusno	Hasiči Jednota dôchodcov Ženy – aerobic ZPOZ Rybári Poľovníci SZPB – Slovenský zväz Protifašistických bojovníkov Futbalové oddiely Volejbalový oddiel Oddiel silového trojboja Lyžiarsky oddiel OZ Dieťa a umenie OZ Futbalový klub - 34 Brusno – Ondrej OZ Klub slovenských turistov Ondrobrus OZ Lyžiarsky oddiel Brusno OZ Poľovnícky klub Kolba OZ ŠŤASTNÁ ŠKOLA OZ Volejbalový klub obce Brusno	Hasičské súťaže Uvítanie detí do života Fašiangová zábava Čipkársky guláš Mesiac úcty k starobe Posedenie pod stromčekom Mikuláš MDD Deň matiek Katolícke bohoslužby
Hiadef	Dobrovoľný hasičský zbor Futbalový klub OZ Hiadľovčan – kultúrno spoločenské aktivity pre mládež Ochotnícke divadlo	Hiadľovský krumpľovník - súťaž v príprave krumpľovníka sa uskutočňuje na jeseň, akurát po zbere čerstvej úrody zemiakov Stavanie májov, máj
Ľubietová	Klub slovenských turistov a lyžiarov v Ľubietovej OZ HRB Pohrebné združenie Betliar Športové kluby - FK Baník (futbalový klub Baník a stolnotenisový odd.) Spolok remeselníkov Folklórny súbor Debnár Dobrovoľný hasičský zbor ZRPŠ pri ZŠ a MŠ Poľovnícke združenie Rúbane ZO Zväzu protifašistických bojovníkov Včelári	Deň obce, Ples obce, Fašiangy, Deň detí, Deň matiek, Deň úcty k starším, Mikuláš pre deti, Silvester, podpora divadelných predstavení, Michalský jarmok, 1. máj a Deň zeme, Oslavy banskej histórie – operný koncert Tradičné krňáčkové preteky, lyžiarske preteky pre základné školy, turistické akcie KSTL
Lučatin	Dobrovoľný hasičský zbor Telovýchovná jednota Futbalový klub Turistický oddiel Spolok dôchodcov	Plesy, Deň detí, Deň matiek, Mikuláš, Vianoce Folklórne slávnosti
Medzibrod	Jednota dôchodcov TJ Sokol Medzibrod (futbalový a stolnotenisový odd.) Herkules – kulturistický odd., Záujmové združenie CHLAPCI Z MEDZIBRODU Miestny spolok Slovenského červeného kríža o.z. MEDRYBROD divadelné súbory: Divadelný ochotnícky súbor Medzibrod, medziBRODway, ŠI-RÁČIK Dobrovoľný hasičský zbor ZRPŠ pri ZŠ a MŠ Poľovnícke združenie TORYSA Zväz technických a športových činností ZO Zväzu protifašistických bojovníkov	Tajovského divadelné dni – regionálna prehliadka ochotníckych divadiel, marec Haruľová show – súťaž v pečení harule, september Vynášanie Moreny, marec Spoločenské akcie - Deň detí-Rozprávkový les, Deň matiek, Mikuláš, Fašiangy, Jubilantom-november, Športové turnaje – futbal-júl, tenis, stolný tenis-jarné prázdniny, nohejbalový turnaj-júl, Otvorenie leta-júl, Vatra zvrchovanosti-júl

Moštenica	Volejbalový oddiel TJ Sokol Moštenica	Športové a kultúrne podujatie pre deti k MDD Mikulášska besiedka Stretnutie dôchodcov - deň úcty k starším Volejbalový turnaj o memoriál T.Šimku
Pohronský Bukovec	Dobrovoľný hasičský zbor	Oslavy SNP Deň detí, Deň matiek, Mikuláš, Vianoce, Úcta k starším
Povrazník	Dobrovoľný hasičský zbor Neformálne aktivity obnovy ľudovej kultúry a tradícií	Deň obce- stretnutie rodákov Ples Majáles Jánska vatra Stavanie májov Vianočný trh
Strelníky	DHZ Strelníky, TJ Družstevník Strelníky	Deň obce, Folklórne podujatie, Úcta k starobe, Deň detí, Deň matiek, Divadelné predstavenia, Športové podujatia,

Zdroj: OcÚ, PHSR obcí, Register Občianskych združení SR

2.12. Finančná analýza

DOMÁCE ZDROJE										
Názov obce		Brusno	Hiadeľ	Lučatin	Ľubietová	Medzibrod	Moštenica	Pohronský Bukovec	Povrazník	Strelníky
Zdroje	Rok	Štátne zdroje (z Ministerstva financií)								
Podielové dane z daní právnických osôb	2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podielové dane z daní fyzických osôb	2006	18 983 782	2 453 000	3 395 997	5 377	6 198 876	617 636	295 599	426 000	4 191 374
	2007	20 810 315	3 137 786	3 573 730	5 874	6 817 547	735 789	316 464	535 000	4 676 987
	2008	24 107 556	3 461 000	4 286 774	6 879	8 387 258	873 124	367 088	578 000	5 364 886
Cestná daň	2006	-	15	-	-	-	-	-	-	-
	2007	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	2008	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Dotácia na samosprávne funkcie obcí	2006	-	936 151	33 459	6 561	1 587 527	32 757	-	38 335	123 048
	2007	-	1 051 337	24 228	6 635	1 679 986	8456	-	4 301	41 680
	2008	-	1 163 006	25 552	7 397	8 921 337	9543	-	4 712	67 378
Iné štátne zdroje (Štát.fondy, Pro Slovakia,POD...)	2006	-	10 000	-	295	83 541	-	-	0	3 521 175
	2007	-	250 000	-	250	122 873	240 000	-	95 000	3 102 000
	2008	-	70 000	-	100	41 715	180 000	-	77 000	3 608 000
Štátne zdroje spolu:	2006	18 983 782	3 489 151	3 429 546	12 233	7 869 944	650 393	295 599	464 335	7 835 597
	2007	20 810 315	4 439 123	3 597 958	12 759	8 620 456	984 245	316 464	634 301	7 820 664
	2008	24 107 556	4 694 006	4 312 326	14 376	17 350 310	1 062 667	367 088	659 712	9 040 264
Zdroje	Rok	Obecné zdroje (vlastné)								
Daň z nehnuteľností fyzických osôb	2006	298 457	156 800	541 826	-	-	94 734	-	-	108 641
	2007	950 022	156 456	612 966	-	-	95 284	-	-	109 732
	2008	1 161 269	231 844	601 830	-	-	111 488	-	-	131 729
Daň z nehnuteľností právnických osôb	2006	676 689	110 000	-	685	649 315	364 563	154 40	50 690	139 307
	2007	-	114 000	-	673	646 717	373 120	154 951	55 302	138 203
	2008	-	116 000	-	796	650 051	480 288	180 068	91 659	162 042
Miestne poplatky (smeti, alkohol, psy, verejné priestranstvá, znečistenie prostredia ...)	2006	766 451	166 522	181 674	538	626 784	142 445	34 910	24 980	186 483
	2007	936 305	246 349	201 936	897	737 275	115 552	37 260	34 698	231 398
	2008	1 380 687	238 739	168 365	493	786 515	173 619	39 822	74 395	265 853

Správne poplatky (vydávanie povolení, rozhodnutí, overovanie ...)	2006	661 253	6 350	15 710	172	26 530	11 880	6 436	940	16 180
	2007	481 448	9 580	14 870	268	34 580	15 950	20 035	1 524	13 770
	2008	482 270	12 450	15 440	255	112 280	12 526	31 931,50	5 400	20 736,50
Zdroje z predaja a prenájmu	2006		104 920	72 605	3468	142 066	33 622	6 436	2 025	489 414
	2007		110 292	88 268	6198	170 348	47 900	29 742	136 296	728 355
	2008		136 160	113 223	7410	211 985	48 116	21 900	11 700	372 247
Zdroje z podnikateľskej činnosti obce (z podnikov zab. obcou)	2006		-	-	476	-	-	-	-	-
	2007		-	-	530	-	-	-	-	-
	2008		-	-	694	-	-	-	-	-
Obecné zdroje spolu:	2006	2 402 850	544 592	811 815	5339	1 444 695	647 244	202 184	78 635	940 025
	2007	1 792 745	636 677	918 040	8566	1 588 920	647 806	241 988	227 820	1 221 458
	2008	1 991 648	735 193	898 858	9648	1 760 831	826 037	273 721,50	183 154	952 607
Zdroje	Rok	Iné domáce zdroje								
Dary a sponzorstvá	2006		17 000	131 399	-	-	-	-	0	-
	2007		10 000	10 000	-	-	-	-	14 000	-
	2008		-	-	-	-	-	10 000	3000	-
DOMÁCE ZDROJE SPOLU:	2006	21 386 632	561 592	4 372 760	17 572	9 314 639	1 297 637	497 783	542 970	8 775 622
	2007	23 178 090	646 677	4 525 998	21 325	10 209 376	1 632 051	558 452	862 121	9 042 122
	2008	27 131 782	735 193	5 211 184	24 024	19 111 141	1 888 704	640 809,50	842 866	9 992 871

ZAHRANIČNÉ ZDROJE									
Obec	Brusno	Hiadel'	Lučatín	Ľubietová	Medzibrod	Moštenica	Pohronský Bukovec	Povrazník	Strelníky
Rok	Tendre a výzvy								
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rok	Fondy EÚ								
2006	1 828 956	-	62 219	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	24 955	10 980	-	-	-	-	-
2008	-	-	20 566	728	-	-	-	-	-
Rok	Bilaterálna spolupráca								
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rok	Iné zahraničné zdroje								
2006	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZAHRANIČNÉ ZDROJE SPOLU:									
2006	1 828 956	-	62 219	-	-	-	-	-	-
2007	-	-	24 955	10 980	-	-	-	-	-
2008	-	-	20 566	728	-	-	-	-	-
ZDROJE POUŽITÉ NA ROZVOJ / z domácich a zahraničných zdrojov spolu / :									
2006	14 238 327,4	228 628	4 372 760	17 413	9 314 639	645 000	497 783	-	-
2007	17 879 112,80	425953	4 525 198,	30 187	10 209 376	925 000	558 452	133 000	-
2008	23 912 358,73	70 890	5 211 184	20 259	19 111 141	320 000	640 809,50	216 104	-

Zdroj: Obecné úrady 2009

3. SWOT ANALÝZA

3.1. VNÚTORNÁ SWOT ANALÝZA (v obciach)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• Mikroregionálne partnerstvo obcí – RENTAR • Poloha mikroregiónu v spádovom území dvoch okresných miest Banskej Bystrice a Brezna • Dobrá dostupnosť mikroregiónu, dostačujúce dopravné spojenie obce s okresnými mestami verejnou hromadnou dopravou, vlakom, autobusom, autom • Rôznorodá geologická stavba územia a pestrý reliéf prechádzajúci od údolnej nivy Hrona až po veľmi členitý dramatický reliéf Nízkych Tatier a Veporských vrchov • Výskyt zaujímavých prírodných výtvorov (ponorov a vyvieráčiek) • Pestrá súčasná krajinná štruktúra, v ktorej sa striedajú pasienky s lesnými porastami a nelesnou drevinnou vegetáciou s fragmentami mikroštruktúr políčov • Veľká biodiverzita územia, výskyt vzácných rastlinných a živočíšnych druhov • Mikroregión ako partner- je súčasťou geomontánneho parku, súčasťou geografického celku Poľana a CHKO Poľana a je geologickým stredom Slovenska • Zaujímavá symbióza sídiel a krajiny • Národný park Nízke Tatry a biosférická rezervácia Poľana • Prírodné liečebné zdroje – množstvo minerálnych a termálnych prameňov • Výdatné zdroje pitnej vody • Potenciál pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky • Poľovné revíre, guľášoviská a lesnícke chaty • Lesné plody, huby, liečivé byliny, bohatstvo lovej zveri • Výborné podmienky pre turistiku, cykloturistiku – značené turistické chodníky, trate a cyklotrasy (N. Tatry, Poľana) a splav Hrona • Existujúce ubytovacie zariadenia • Existencia salašov • Existujúci ucelený areál kúpeľov s kultúrnymi pamiatkami kde sa prejavuje záujem o ochranu, údržbu a rozvoj • Rekonštrukcia starých domov, chalupárenie, chatárenie, dostatok nehnuteľností pre cestovný ruch • Udržiavanie zvykov a remesiel - tradícia čipkárstva, nožiarstva, debnárstva, hrnčiarstva, poľnohospodárstva a divadelníctva • Významná banícka história – vývoz striebra, mede • Zachovalé ľudové remeslá – výroba črpákov, drevených výrobkov, výšivky, prútených košíkov, maliarov a tradičných jedál • Bohatá historická minulosť – aktívna účasť v SNP – pamätníky SNP • Niektoré obce sú plynofikované a odkanalizované s vybudovaným vodovodom a spevnenými komunikáciami • Záujem o novú výstavbu obyvateľstva mimo	• Znečistené životné prostredie – najmä vodné toky, čierne skládky odpadu • Následky ťažby dreva – zdevastovaný les a znečistené súkromné pozemky, prítomnosť zväznic – erózia pôdy, rozbité miestne cesty • Neobnovovanie lesa výsadbou, len prirodzeným zmladením • Nepostačujúca infraštruktúra v niektorých obciach- nevydobudovaná splašková kanalizácia a čistička odpad. vôd, chýba plynofikácia väčšiny obcí, zastarané rozvody vodovodu, chátrajúca primárna elektrická sieť, poškodené stĺpy, elektrického prúdu, • Nedostatočne obnovené miestne komunikácie a prístupové cesty do koncových obcí • Slabý prístup na internet, slabý TV signál, T-mobile, chýba káblová televízia, • Slabá obchodná sieť, chýbajú obchodné reťazce • Oblasť s dlhou vykurovacou sezónou – vyššie náklady na bývanie • Nedostatočné využitie miestnych energetických zdrojov • Nízka miera využitia drevnej suroviny • Slabé environmentálne povedomie obyvateľstva • Chýbajúca ochrana pred povodňami – prítoky potok • Nevyužitý turistický potenciál – prírodný a ľudský • Neregulovaná doprava hubárov – narušená ekológia lesa – chýbajú záchytné parkoviská • Miestami sukcesne zarastajúce lúky a pasienky • Zarastené pasienky, zaniknuté tradičné formy hospodárenia, erózia pôdy na pasienkoch často spôsobená priehonom dobytky na pastvu • Chátrajúci areál starých kúpeľov • Zdevastované prístrešky pri prameňoch • Nevyužitie rekreačné areály a objekty v obciach • Chýbajúce turistické ubytovanie - penzión, alebo v súkromí • Nedostatočná propagácia organizovaných podujatí, bežeckých tratí, lyžiarskych vlekov • Neexistencia komplexného informačného systému pre turistov a návštevníkov • Chýba predaj miestnych výrobkov a suvenírov • Neexistencia turistickej informačnej kancelárie • Nedostatočná ochrana kultúrno-historických pamiatok • Nedostatočná ochrana pamätihodnosti obcí • Nedostatočná ochrana a nevhodná prestavba pôvodnej architektúry • Pamätihodnosti obce sú neodborne, neesteticky rekonštruované • Nevhodné stavby s cudzou architektúrou • Neobývané domy • Chýbajúce detské ihriská a priestory pre voľný čas • Nevyhovujúci vzhľad námestí, chátrajúce stavby v centrách obcí, nedobudované verejné priestranstvá • Dochádzanie za prácou (BB, BR, Podbrezová), Málo pracovných príležitostí v obciach

mikroregiónu, výstavba nových a rekonštrukcie starých rodinných domov • Existencia poľnohospodárskej a lesníckej výroby • Bohatý spolkový život a originálne spoločenské podujatia • Stacionárny (vyrovnaný) vývoj počtu obyvateľov • Voľná pracovná sila – možnosť requalifikácie • Udržateľná kriminalita • Aktívni občania	• Slabo rozvinuté malé a stredné podnikanie • Schátralé družstvá a starší vozový park • Prevaha obyvateľov v poproduktívnom veku a predpokladaný nárast tejto vekovej skupiny do budúcnosti • Pokles mladých rodín a prestárle obyvateľstvo • Nie sú možnosti ubytovania pre turistov, chýba ubytovanie na súkromí, chýba TIK, propagačné materiály • Neexistencia stravovacích zariadení, nevybavené pohostinstvá, chýbajú doplnkové služby cestovného ruchu • Nezaujíma občanov o životné prostredie a o verejné dianie, • Nedostatočná spolupráca obcí • Chýba lokal-patriotizmus • Kriminalita – Pytlactvo, vandalizmus na cyklotrasách • Nevysporiadané vlastnícke vzťahy • Nevyužitý ľudský potenciál pre cestovný ruch • málo špecializovaných architektov na uplatnenie tradičných princípov pri novej výstavbe • absencia komunikácie a spolupráce medzi podnikateľskými subjektami navzájom a z toho vyplývajúca nejednotnosť hospodárskeho rozvoja • nepripravenosť ľudí na podnikanie • nedostatočne a nejasne stanovené regulatívy týkajúce sa tradičných princípov zástavby v obci

PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
• Rozvíjať možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými a krajinárskymi hodnotami územia (cykloturistika, turistika, poznávacia turistika, agroturistika) • Podporovať možnosti zimnej rekreácie (zjazdové a bežecké lyžovanie, korčuľovanie a sánkovanie) • Propagovať kúpele v zahraničí, získavanie zahraničnej klientely • Organizovať semináre, kongresy • Poskytovať školiace a informačné zájazdy a túry školám prírodovedného charakteru (pestrá geologická stavba, minerálne pramene, NAPANT), možnosti vidieckej rekreácie • Umožniť pozorovanie zveri, rybolov • Podporovať možnosti bývania v zdravom a atraktívnom prostredí • Podporovať úpravy verejných priestorov s využitím tradičných materiálov, princípov, postupov a prvkov • Podporovať úpravy starých i nových objektov vo väzbe na tradičnú zástavbu • Niektoré priestory so zachovanou architektúrou pomenovať ako charakteristické priestory, uličky a charakteristické súbory a zabezpečiť možnosti ich ochrany • Z začať propagovať a podporovať rozvoj vidieckeho a kúpeľného osídlenia s cieľom vytvorenia rovnocenných životných podmienok obyvateľstva • Využiť jestvujúci stavebný potenciál na zlepšenie bývania, výroby, občianskej vybavenosti pri zachovaní charakteristického obrazu obce, ako aj regionálnych architektonických charakteristík • Využívať bohatý prírodný a kultúrno-historický potenciál – ponuka komplexného produktu cestovného ruchu • Podporovať údržbu a obnovu kultúrnych pamiatok a pamätihodností v obci • Vybudovať jednotný informačný systém mikroregiónu a zriadiť turistickú informačnú kanceláriu • Podporovať osvetu a výchovu obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu ako formy samozamestnania a k životnému prostrediu • Rozvíjať tradičné poľnohospodárstvo na báze ekologicky nezávadných produktov • Rozvíjať alternatívne poľnohospodárstvo a podporovať pestovanie netradičných produktov (dážďovky, kompost, kvety, šampiňóny, ...) • Rozvíjať ovčiarstvo, salašníctvo • Podporovať rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky • Podporovať rozvoj ubytovania na súkromí, penzióny • Budovať poznávacie trasy zamerané na banskú históriu, geologické prejavy, povstaleckú históriu a prírodné hodnoty • Využívať biomasu (drevné štiepky) na alternatívnu výrobu energie • Vybudovať turistické prístrešky a ohniská, podporovať možnosti pre táborenie • Budovať vyhladkové miesta s panoramatickými pohľadmi, rozhľadne apod. • Dobudovať doplnkové služby, zriadiť požičovňu športových potrieb • Podporovať predaj miestnych remeselných výrobkov • Internetizovať všetky obce a sprístupniť informácie • Zdokumentovať a zachovávať tradície • Realizovať spoločný marketing mikroregiónu	• poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom určitých aktivít v území • nezáujem ľudí o veci verejné a ochranu životného prostredia uprednostnenie krátkodobých efektov • podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajinskej ekológie a plánovania • silná a živelná prestavba a dostavba obcí • únik mladých a vzdelaných ľudí do miest • nedostatok peňazí • neznalosť obyvateľov obcí o skutočnej hodnote pôvodnej zástavby prírodných a kultúrnych krás • Slabé environmentálne povedomie obyvateľstva • Vybudovanie tunela na Donovaly cez Hiadel' • Drogové ohrozenie mládeže – vonkajší vplyv • Klimatické ohrozenie (sneh, vietor a víchrice) • Ohrozenie možnými privalovými vodami z 2 svahových potokov a Hrona • Narušenie pôvodnej historickej línie novou zástavbou • Znečisťovanie ovzdušia (Petrochema Dubová, Biotika) • Zarastanie lúk a pasienkov • Masový cestovný ruch - všetkého veľa škodí

3.2. VONKAJŠIA SWOT ANALÝZA (pohľad „zvonku“)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyselnou výrobou prítomnosť chránených území prírody – NAPANT, CHKO Poľana čistá a zdravá krajina (čistý vzduch, voda, pôda) bohatá fauna a flóra, hubárska oblasť vysoká lesnatosť územia, dostatok drevnej suroviny výdatné vodné zdroje územie bohaté na minerálne pramene fenomén vodného toku Hron bohatstvo lovej zveri dramatický a zaujímavý terén s množstvom vyhládok na krajinu mikroregiónu zachované tradičné horské poľnohospodárstvo a pastierstvo kultúrne a historické hodnoty územia spojené s baníctvom a hutníctvom, kúpeľníctvom a SNP zachovalosť tradičnej remeselnej výroby organizácia kultúrno-spoločenských podujatí množstvo kultúrnych pamiatok (kostoly, objekty ľudovej architektúry) poloha mikroregiónu v spádovom území Banskej Bystrice existencia dopravného spojenia každej obce MR verejnou hromadnou (autobusovou) dopravou s mestom Banská Bystrica existencia turistických trás, cyklotrás a lyžiarskych tratí mikroregionálne partnerstvo – RENTAR vysoká biodiverzita krajiny	nedostatočné využitie potenciálu krajiny pre rekreáciu a turistiku a hospodársku činnosť nízka miera využitia drevnej suroviny v MR nedostatočné využitie miestnych zdrojov množstvo technických objektov a plôch znehodnocujúcich krajinný obraz (kameňolomy, poľnohospodárske areály, smetiská, stožiarové trafostanice, vzdušné vedenia VN, NN, skokanský mostík) stacionárny až regresívny typ populácie nedobudovaná technická a sociálna infraštruktúra nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva nerozvinuté malé a stredné podnikanie nedostatočná propagácia územia, nerozvinutý informačný systém malá väzba na tradície a históriu obcí, absencia múzeí o tradíciách a histórii obcí chátrajúce objekty ľudovej architektúry neobývaný domový fond nevhodné objemové a architektonické riešenia objektov občianskej vybavenosti a objektov IBV málo pracovných príležitostí, odchod za prácou
PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
rozvoj netradičného a extenzívneho poľnohospodárstva (pestovanie liečivých rastlín, včelárstvo, malé agrofarmy) využitie tradícií a znalostí predkov pri hospodárskom využití územia rozvoj lesného hospodárstva a poľovníctva zhodnocovanie drevnej suroviny na území MR možnosti bývania v atraktívnom prostredí obnova tradičných remesiel prepojenie poľnohospodárstva a lesného hospodárstva s obnovou tradičných remesiel (výroba dreveného riadu a náradia, tradičné spracovanie ľanu ...) prepojenie hospodárskeho využitia územia s rozvojom rekreácie a turistiky (agroturizmus, malé zoologické záhrady hospodárskych zvierat, hipoturistika, výroba kulinárskych špecialít ...) zapojenie historických danností, tradícií a ľudových zvykov pri rozvoji rekreácie a turistiky možnosti zimnej rekreácie (zjazdové a bežkárske lyžovanie, skoky na lyžiach, korčuľovanie ...) možnosti tradičnej letnej rekreácie spojené s prírodnými, krajinárskymi a kultúrnymi hodnotami územia (cykloturistika, horská turistika, poznávacia turistika, zber lesných plodov) možnosti vidieckej rekreácie možnosti rozvoja netradičných športov (splavovanie Hrona, lukostreľba ...) rozvoj kúpeľníctva a s ním súvisiacej vybavenosti zvýšenie atraktívnosti a prítlačivosti územia (odstránením, prebudovaním, sanáciou, zakrytím neestetických krajinotvorných objektov) zvýšenie informovanosti o území zjednotenie identity MR vytvorením loga zníženie emisného zaťaženia územia zmenou palivovej základne vykurovania domov na báze dreva rozvoj rybníčného hospodárstva	poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom určitých aktivít v území strata identity a kultúrnych hodnôt nezáujem ľudí o veci verejné nedostatočná osвета a informovanosť neprípravenosť ľudí na podnikanie únik mladých a vzdelaných ľudí nevysporiadané vlastnícke vzťahy nedostatok peňazí uprednostnenie krátkodobých efektov problémy legislatívne, nedôsledná legislatívna podpora podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajinnej ekológie a plánovania neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie

3.3. SÚHRNNÁ SWOT ANALÝZA (mikroregión)

POTENCIÁL MIKROREGIÓNU PRE TRVALO UDRŽATELNÝ ROZVOJ

Prírodné zdroje

- Atraktívne prírodné prostredie, ležiace na úpätí Nízkych Tatier, Poľany, s úrodnou nivou rieky Hron, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Banskú minulosť územia je možné využiť v rámci cestovného ruchu ako súčasť Banskobystrického geomontánneho parku.
- Výdatné zdroje pitnej vody a minerálnych vôd zvyšujú atraktivitu územia a sú východiskom pre rozvoj kúpeľníctva.
- Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku.
- Lesný pôdny fond poskytujúci drevnú surovinu na výrobky z dreva, stavebný materiál a pre energetické využitie. Lesy s bohatým zastúpením lesnej zveri podmieňujú rozvoj poľovníctva.
- Vodný tok Hrona tvorí rekreačný potenciál pre pobyt pri vode, pre vodné športy (splavovanie rieky) a spolu s čistými bystrinnými prítokmi dáva predpoklady pre rozvoj rybárstva a rybničného hospodárstva.

Ľudský potenciál

- Aktivizácia obyvateľov a zvýšenie ich záujmu o veci verejné.
- Využitie zručností ľudí vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, v lesnom hospodárstve, v spracovaní drevnej suroviny a v remeselnej výrobe.
- Zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Kvalitné a profesionálne služby sú základom úspechu v rozvoji všetkých druhov turizmu a rekreácie.
- Oživenie ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu.
- Rozšírenie podnikateľských aktivít – v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, drevospracujúcich a potravinárskych remeslách, v tradičných ľudových remeslách, v službách pre rekreáciu a turizmus, v poľovníctve a doprave.
- Založenie, resp. obnovenie tradície trhov, jarmokov, kultúrnych festivalov a športových súťaží spoločne s obcami iných mikroregiónov, resp. udržanie a rozširovanie už existujúcich kultúrnych podujatí a aktivít.
- Vybudovanie cyklotrasy vedúcej všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcej všetky obce mikroregiónu.

Odstránenie nedostatkov, ktoré brzdia rozvoj mikroregiónu

- Vybudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry v čo najkratšom čase. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných zdrojov EÚ, prípadne zo Štátneho fondu životného prostredia.
- Zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia.
- Rozšírenie siete zariadení sociálnej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré pozdvihnú ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obcí, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvetu obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúl.

4. ANALÝZA PROBLÉMOV

4.1. STROM PROBLÉMOV (mikroregión)

Vid'. príloha 1

STRATEGICKÁ ČASŤ **rozvoja obcí mikroregiónu RENTAR**

Pozn. Strategická časť je spracovaná na celý mikroregión v záujme zabezpečenia kontinuity a koordinácie rozvoja jednotlivých obcí. Aktivity súvisia so stratégiou rozvoja jednotlivých obcí.

1. STRATEGICKÝ CIEĽ (plánovacie obdobie 2008 – 2013)

Vízia rozvoja :
Zvýšiť ekonomický a sociálny rozvoj obcí mikroregiónu

ŠPECIFICKÉ CIELE (Priority)

Špecifický cieľ č. 1: Zlepšenie kvality životného prostredia
Špecifický cieľ č. 2: Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji
Špecifický cieľ č. 3: Zvýšenie návštevnosti mikroregiónu

Špecifický cieľ (priorita) č. 1: Zlepšenie kvality životného prostredia

Zdôvodnenie:

Obce mikroregiónu sa nachádzajú v hodnotnom prírodnom prostredí s nádherným vzhľadom krajiny. Pre zachovanie prírodného a krajinného potenciálu budúcim generáciám je potrebné venovať vyššiu pozornosť zlepšeniu kvality životného prostredia. Je potrebné zvýšiť starostlivosť nielen o zložky životného prostredia – voda, pôda, ovzdušie, horniny a biota, ale aj zabezpečiť komplexnú starostlivosť o krajinu ako celok. Na zabezpečenie tohto cieľa je nevyhnutne potrebná osвета obyvateľstva obce. V mikroregióne chýba komplexné riešenie odpadového hospodárstva – regionálne kompostoviská a vyskytujú sa aj „čierne skládky odpadu“. Vysoký potenciál má obec aj okolité obce vo využívaní obnoviteľných zdrojov energie (drevo, štiepka, voda, pôda, biomasa, bioplyn, malé vodné elektrárne), ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodávanými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Stav technickej a dopravnej infraštruktúry v obciach je neuspokojivý. Pre ďalší rozvoj mikroregiónu je nevyhnutné dobudovať a rekonštruovať technickú infraštruktúru a riešiť stav dopravnej infraštruktúry (kanalizácia a ČOV, vodovod, miestne komunikácie a chodníky pre peších). Vo viacerých obciach nie je vybudovaná internetová sieť, pretrvávajú nedostatočné telekomunikačné spojenie mobilných operátorov a elektrická sieť najmä v menších obciach nie je postačujúca.

Podstatou skvalitnenia životného prostredia je skvalitnenie vzhľadu obce, verejných priestranstiev a súkromných priestorov, aby sa stali príťažlivými pre obyvateľov a návštevníkov mikroregiónu. Obce nemajú dostatočné architektonické štúdie riešenia vzhľadu verejných priestranstiev a zelene v obci, ktoré potrebujú bezodkladnú obnovu. Prostredie zastavaných častí obcí potrebuje zvýšenú starostlivosť v oblasti úprav verejných priestranstiev, budovania oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň. Do obce ako aj do ostatných obcí mikroregiónu sú vnášané nevhodné a nepôvodné architektonické prvky a materiály, čo sa prejavuje najmä u novostavieb.

Opatrenia:

1. **Zvýšiť starostlivosť o zložky životného prostredia**
2. **Zlepšiť stav infraštruktúry v obciach mikroregiónu**
3. **Zlepšiť vzhľad obcí mikroregiónu**
4. **Zabezpečiť starostlivosť o krajinu**

Opatrenie č. 1.1. Zvýšiť starostlivosť o zložky životného prostredia

Aktivity (investície):

- aktivity na komplexné riešenie odpadového hospodárstva obcí (separácia TKO, regionálne kompostoviská - **Medzibrod, Strelníky, Lučatín**)
- aktivity zamerané na zamedzenie a likvidáciu „čiernych“ skládok (prevencia, kampaň, zberne, uskladňovanie a recyklácia triedeného odpadu a pod., atď.),
- ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability
- zavádzanie alternatívnych foriem likvidácie odpad. vôd (domové a skupinové ČOV a pod) – **Povrazník, Strelníky**
- zavádzanie technológií „čistej“ a neškodnej (na ŽP) výroby
- zavádzanie využívania alternatívnych zdrojov energie (BIOMASA, BIOPLYN, solárna energia, malé vodné elektrárne atď.) **Ľubietová, Strelníky, Povrazník**
- aktivity zamerané na zníženie hlučnosti a prašnosti štátnych, miestnych komunikácií a poľnohospodárskych družstiev (protihluková a protiprašná „zelená“ bariéra) – **Strelníky**

Opatrenie č. 1.2. Zlepšiť stav infraštruktúry v obciach mikroregiónu

Aktivity (investície):

- rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, zdroj pitnej vody, apod.)
- aktivity (rekonštrukcie a budovanie) na zlepšenie dopravnej infraštruktúry – (prístup do obcí, chodníky pre peších, odstavné plochy a parkoviská, miestne komunikácie a premostenia)
- budovanie, rekonštrukcia a modernizácia miestneho rozhlasu
- rekonštrukcia, dobudovanie a racionalizácia verejného osvetlenia
- budovanie a obnova rozvodov elektrického vedenia (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov atď.) - **Hiadel'**
- zabezpečenie prístupu na internet a rozvoj informačnej spoločnosti
- aktivity na zlepšenie signálu TV a mobilných operátorov - **Hiadel'**
- zlepšenie podmienok pre požiaru bezpečnosť, (modernizácia, vybavenie a pod.) - **Povrazník**
- rekonštrukcia minerálnych prameňov – **Medzibrod, Hiadel', Moštenica**

Opatrenie č. 1.3. Zlepšiť vzhľad obciach mikroregiónu

Aktivity (investície):

- zachovávanie tradičného obrazu dediny (osadnícke osídlenie, ľudová architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.)
- obnova vzhľadu obcí a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (výraz prvku, domu, ulice, verejných objektov a priestorov, siluety obce, zeleň, oplotenia, obecné úrady, kultúrne domy a pod.)
- obnova kultúrnych a prírodných pamiatok (zapísaných v ÚZPF), obnova architektonických, technických pamiatok a objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (kaplnky, zvonice, sakrálna stavby, pamôtníky atď.)
- príprava architektonických riešení verejných priestranstiev,
- rekonštrukcia, úprava a údržba verejných priestranstiev (detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň v obci)
- obnova existujúcich autobusových zastávok s využitím prírodných materiálov (drevo, kameň) s viacstranným využitím (informačné tabule, tržničky, atď.),
- aktivity zamerané na motiváciu pre dosiahnutie obnovy objektov bývania (bytovky, rodinné domy) – programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady

Opatrenie č. 1.4. Zabezpečiť starostlivosť o krajinu

Aktivity (investície):

- údržba a aktivity starostlivosti o krajinné prostredie (obnova lúčnych, lesných plôch a pod.)
- aktivity zamerané na osvetu a výchovu obyvateľstva v oblasti starostlivosti o krajinu (prednášky, semináre, letáky ...)
- obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality (korytá potokov, prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.)
- aktivity zamerané na protipovodňové opatrenia (úpravy a regulácie potokov a vodných tokov, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď.) – **Ľubietová, Povrazník- Jaseňov vrch, Strelníky**
- ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability
- obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, eliminácie erózie pôd, obnova a údržba lesných komunikácií,

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- zlepšenie hodnôt kvality zložiek životného prostredia
- počet zapojených domácností do separovaného zberu
- rozsah ušetrených zdrojov na zber tuhého komunálneho odpadu
- počet zberných nádob
- počet zlikvidovaných skládok TKO
- počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo
- počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd
- počet zariadení na výrobu energie
- počet realizovaných krajinnoekologických opatrení
- počet jednotiek dĺžky protipovodňových úprav
- stupeň zlepšenia kvality prírodného prostredia katastra obce
- hodnota zníženia negatívnych vplyvov na zložky životného prostredia
- počet jednotiek plochy rekultivácií
- dĺžka protihlukovej „zelenej bariery“
- počet osvetových materiálov pre verejnosť
- počet km vybudovanej kanalizácie
- počet vybudovaných ČOV (obecné, domové a skupinové)
- počet napojených domácností na kanalizáciu a ČOV
- počet km zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia
- počet km rozšírených prístupových komunikácií
- počet km vybudovaných chodníkov pre peších
- počet m² vybudovaných odstavných plôch
- počet km rekonštruovaného rozhlasového vedenia
- počet rekonštruovaného verejného osvetlenia
- počet rekonštruovaných premostení
- počet km rekonštruovaných miestnych komunikácií
- počet m podzemného elektrického vedenia
- počet domácností pripojených na internet
- počet k internetu verejne prístupných bodov
- počet zrekonštruovaných obecných budov na budov s multifunkčným využitím (školy, obecné úrady, kultúrne domy ...)
- počet zrekonštruovaných autobusových zastávok
- počet obnovených verejných priestranstiev
- počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev
- počet programov, súťaží a pozitívnych príkladov v obnove objektov bývania
- počet obnovených kultúrnych a prírodných pamiatok zapísaných v UZPF
- počet obnovených architektonických a technických pamiatok
- počet prednášok, seminárov a podujatí zameraných na životné prostredie a starostlivosť o krajinu

Oprávnení užívateľa opatrení :

- pre Opatrenia č. 1.1. - obce, miestne iniciatívy, podnikatelia,
- pre Opatrenia č. 1.2. - obce,
- pre Opatrenia č. 1.3. - obce, vlastníci objektov, miestne iniciatívy
- pre Opatrenia č. 1.4. - obce, miestne iniciatívy, podnikatelia hospodáriaci s pôdou

Špecifický cieľ (priorita) č. 2: Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji

Zdôvodnenie:

Z obyvateľov obcí sa postupne vytráca lokalpatriotizmus, vzťah k obci a jej prostrediu, v ktorom žijú. Obce sa to snažia riešiť zavádzaním regionálnej výchovy do základných a materských škôl. Pre obyvateľov mikroregiónu nie sú v súčasnosti vytvorené dostatočné možnosti zamestnať sa. Obyvatelia za prácou väčšinou dochádzajú a to do okresného mesta Banská Bystrica, kúpeľov Brusno resp. do Železiarní Podbrezová a mesta Brezno. Nezamestnaní obyvatelia, ktorí nenachádzajú prácu v obci svojho bydliska začínajú byť apatickí, strácajú pracovné návyky a nemajú záujem o rozvoj územia, v ktorom žijú. S cieľom zapojiť obyvateľstvo obce do rozvojového a pracovného procesu, je potrebné vytvoriť podmienky a realizovať vzdelávacie a informačné aktivity za účelom pre zvyšovanie zručností, vzdelanostnej úrovne, jazykovej zdatnosti, informovanosti o možnostiach získavania finančných prostriedkov a následne zabezpečiť podporu pri začatí podnikania, samozamestnania a pod. Všetky obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Mali by nadviazať intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi a aktívnymi subjektmi pôsobiace v obciach a zapájať ich do rozvoja mikroregiónu. Veľkým potenciálom možností je aj rozvoj služieb v cestovnom ruchu a tvorba podmienok pre samozamestnanie.

Opatrenia:

1. **Aktivizovať ľudské zdroje pre rozvoj obce a mikroregiónu**
2. **Zlepšiť spoluprácu a zvýšiť povedomie obyvateľstva**

Opatrenie č. 2.1. Aktivizovať ľudské zdroje pre rozvoj obce a mikroregiónu

Aktivity (investície):

- aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.),
- aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania a o dianí v obci a mikroregióne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, apod...),
- aktivity na podporu zlepšenia komunikácie v obci aj medzi obcami a miestnymi rozvojovými aktérmi (občania, inštitúcie, podniky, organizácie atď.)-stretnutia, facilitácia, web diskusie online, dotazníky, prieskumy apod.),
- podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.),
- podpora aktivít práce s deťmi a mládežou,
- podpora existujúcich a vznik nových záujmových združení a spolkov,
- podpora aktivít kultúrno-spoločenského života obce,
- organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.),
- aktivity na podporu rozvoja kultúrno-spoločenských podujatí,

Opatrenie č. 2.2. Zlepšiť spoluprácu a zvýšiť povedomie obyvateľstva

Aktivity (investície):

- aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva,
- aktivity zamerané na zapájanie aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu,
- aktivity zamerané na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva (venovať sa všetkým vekovým kategóriám),
- podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života,
- aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné),
- aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.),
- podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.),

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet vzdelávacích, rekvalifikačných a motivačných programov
- počet vyškolených obyvateľov
- počet web stránok, obecných novín zameraných na informovanie obyvateľstva o možnostiach samozamestnania a zvyšovania zručností
- počet verejne dostupných internetových bodov v obciach
- počet výtlačkov obecných novín
- počet zriadených obecných tabúl
- počet verejných stretnutí
- počet facilitácií, prednášok
- počet zapojených občanov do dotazníkového prieskumu
- počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení
- počet vzniknutých záujmových združení a spolkov
- počet organizovaných podujatí
- počet účastníkov na podujatiach
- počet obyvateľov zapojených do aktivít
- počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných
- počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- počet vekových skupín zapojených do aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- počet obyvateľov začlenených do občianskeho a pracovného života
- počet rozvojových dokumentov, územných plánov, koncepcií, stratégií, projektov
- počet založených partnerstiev
- počet spoločných projektov
- počet exkurzií

Oprávnení užívateľa opatrení :

- pre Opatrenia č. 2.1. - obce, miestne iniciatívy v kultúre, vzdelávaní a športe
 pre Opatrenia č. 2.2. - obce, miestne iniciatívy vo vzdelávaní a rozvoji

Špecifický cieľ (priorita) č. 3:

Zvýšenie návštevnosti mikroregiónu

Zdôvodnenie:

Bývanie je neoddeliteľnou súčasťou rozvoja obcí mikroregiónu. Do obcí začínajú prichádzať obyvatelia mesta so záujmom o výstavbu rodinných domov v nových lokalitách. Je potrebné sa tiež tak ako na novú výstavbu orientovať aj na rekonštrukciu pôvodných domov za účelom bývania resp. rekreácie s cieľom využívať pokojné „dedinské“ prostredie pre život. K tomu je nevyhnutné dobudovanie základnej technickej a sociálnej infraštruktúry, príprava pozemkov pre IBV a vysporiadanie majetko-právnych vzťahov. Mikroregión má vysoký potenciál pre rozvoj podnikania v oblasti remeselnej výroby, spracovania dreva, poľnohospodárstva a cestovného ruchu. Miestne zdroje nie sú dostatočne využívané, zanikajú pôvodné remeslá využiteľné v cestovnom ruchu. Stavebný aj kultúrny potenciál obce je vzhľadom na nedostatok financií a nevysporiadané majetko-právne vzťahy často v neuspokojivom stave. Cykloturistika, pešia a náučná turistika, bežecké trate nie sú na dostačujúcej úrovni. V mikroregióne sú vybudované ubytovacie a stravovacie zariadenia len v malom množstve. Ubytovanie na súkromí prakticky neexistuje z dôvodu odmietania obyvateľstvom. Orientačný systém v mikroregióne chýba, taktiež chýba turisticko-informačná kancelária mikroregiónu. Informácie turistom poskytuje obecné úrady. Propagácia obcí je minimálna, chýbajú obecné a mikroregionálne propagačné materiály. Sociálna starostlivosť o obyvateľov je zabezpečovaná opatrovateľskými službami, ktoré pôsobia v okolitých obciach podľa potreby a požiadaviek. Domov dôchodcov a ZOS v obci Strelníky by mohol po rozšírení kapacít nadobudnúť mikroregionálny charakter.

Opatrenia:

1. **Vytvárať podmienky pre rozvoj mikroregiónu**
2. **Zvýšiť atraktivitu a záujem o mikroregión**
3. **Rozvíjať podnikanie s dôrazom na cestovný ruch**

Opatrenie č. 3.1. Vytvárať podmienky pre rozvoj mikroregiónu

Aktivity (investície):

- rekonštrukcia a dobudovanie prístupových miestnych komunikácií do obytných celkov (oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod.),
- príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.),
- výstavba nových bytových domov pre mladé rodiny, príprava pre IBV
- dobudovanie regionálneho zariadenia domova dôchodcov a ZOS (opatrovateľská služba, vývarovne, jedálne, rozvoz stravy a iné) s bezbariérovým prístupom – **Strelníky**,
- dobudovanie regionálnych zariadení zdravotnej starostlivosti a predaja liekov,
- aktivity na zlepšenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti (dobrovoľná sociálna a zdravotnícka pomoc, opatrovateľstvo a iné),
- aktivity pre mobilnú pomoc lekára,
- budovanie zariadení vyššej vybavenosti pre obyvateľov
- obnova školských objektov a plôch s regionálnym významom – **Ľubietová**
- budovanie zariadení pre deti predškolského veku,
- budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod) s bezbariérovým prístupom,

Opatrenie č. 3.2. Zvýšiť atraktivitu a záujem o mikroregión

Aktivity (investície):

- budovanie mikroregionálnej siete poznávacích trás (cyklistika, lyžovanie, korčuľovanie, turistika, beh, náučné chodníky ai.) –**Povrazník, Strelníky, Ľubietová**
- aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých existujúcich a nových trás (bežkárске a jazdové trate, turistické, cyklistické, náučné ai.)
- budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás – **Ľubietová, Strelníky, Povrazník**
- tvorba a budovanie informačného a orientačného systému v obciach a krajine pre turistov (informačná kancelária MR, poradenské služby, orientácia v obci a pod.),
- budovanie a rekonštrukcie odstavných priestorov pre dopravu turistov - **Ľubietová**
- aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka (terminál, info panel)– **Ľubietová, Medzibrod**,
- aktivity zamerané na propagáciu obce a mikroregiónu (propagačné materiály, web stránky o obci a mikroregióne a pod.),
- zriadenie pamätnej izby, obecného múzea – **Medzibrod, Povrazník** (stará škola), **Strelníky, Lučatin**,
- aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie - **Medzibrod**
- podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky
- nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce a mikroregiónu (organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.)
- aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka (letáky a informačné materiály a pod.) – **Ľubietová, Medzibrod**

Opatrenie č. 3.3. Rozvíjať podnikanie s dôrazom na cestovný ruch

Aktivity (investície):

- zriadenie remeselných prevádzok (drevozroba, kamenárska výroba, výroba šindľov, stolárske a drevárske práce, spracovanie využiteľných odpadov a pod.),
- budovanie výrobných prevádzok a prevádzok služieb s využitím existujúceho stavebného a iného hmotného potenciálu
- budovanie ubytovacích a stravovacích kapacít – **Ľubietová**
- budovať atraktivitu územia (banícky skanzen, camping, Gazdovský dvor a škola remesiel, rozhľadňa, amfiteáter a pod.) - **Ľubietová, Povrazník, Strelníky, Lučatin**
- budovanie komplexných priestorov zimnej turistiky – **Hiadef, Pohronský Bukovec, Ľubietová, Strelníky, Medzibrod**,
- budovanie investícií na zvyšovanie atraktivity územia (prístupy k minerálnym prameňom, camping, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter a pod.) - **Ľubietová, Povrazník, Strelníky, Lučatin**
- budovanie doplnkových aktivít blízkyh strediskám zimnej turistiky

- budovanie vstupných areálov do rekreačných lokalít
- obnova kúpalísk, rekonštrukcia požiarňach nádrží s využitím pre cestovný ruch (kúpanie) – **Ľubietová, Medzibrod**
- rekonštrukcia požiarňach nádrží s využitím pre cestovný ruch (kúpanie) – **Strelníky, Ľubietová, Lučatin, Pohronský Bukovec**
- budovanie zariadení a prevádzok pre účely doplnkových služieb (požičovne, krajčírstva, opravovne, nákupné stredisko a pod.)
- zriaďovanie služieb zábavy a obchodu s predajom výrobkov miestnej výroby
- podpora budovania ubytovania na súkromí s využitím existujúceho domového fondu, rekonštrukcie existujúcich obecných budov s viacfunkčným využitím – ubytovanie, klubovne, posilňovne a pod.,
- podpora rozvoja turistických atrakcií národného až medzinárodného významu (ryžovanie zlata a pod.) – **Medzibrod, Ľubietová**, ryžovanie zlata – **Povrazník**
- budovanie a rekonštrukcie športovo – rekreačnej vybavenosti (kúpalisko, futbalové, volejbalové, detské a multifunkčné ihriská, kryté bazény, posilňovne, kolkárne, klziská, a pod.)
- budovanie služieb turistom (ubytovanie, stravovanie, kolkárne, ihriská, fitnes, požičovne športových potrieb, sociálne zariadenia, bankomaty, zmenárne a iné)
- aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka (letáky a informačné materiály a pod.)

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet združených odstavňach a parkovacích plôch pre bývanie
- počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie
- počet nových bytových domov pre mladé rodiny
- počet nových lôžok v ZOS – Strelníky
- počet obyvateľov využívajúcich rozvoz stravy zo ZOS – Strelníky
- počet nových zariadení zdravotnej starostlivosti a predaja liekov
- počet využití mobilnej pomoci lekára
- počet vybudovaných zariadení vybavenosti pre obyvateľov mikroregiónu
- počet obnovených školských objektov
- počet obnovených zariadení pre deti predškolského veku
- počet dobrovoľníkov v dobrovoľnej sociálnej a zdravotníckej pomoci,
- počet km mikroregionálnej siete poznávacích trás
- počet zriadených náučňach chodníkov
- počet turistov prechádzajúcich náučňach chodníkmi a sieťou poznávacích trás
- počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami
- počet informačných a orientačných panelov
- počet dobudovaných ubytovacích kapacít / počet lôžok
- počet dobudovaných stravovacích kapacít / počet stoličiek
- počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok
- počet vydaných propagačných materiálov
- zriadená www stránka o mikroregióne / počet návštev na stránke
- počet zriadených pamäťňach izieb, obecných domov
- počet návštevníkov
- počet asanovaných objektov
- počet rekonštruovaných objektov
- počet m vybudovaných lyžiarskych vlekov, tratí
- počet zorganizovaných výstav a kongresov
- počet zriadených zariadení a prevádzok pre účely doplnkových služieb
- počet predaných výrobkov miestnej výroby
- počet novovzniknutých a obnovených remesiel v škole remesiel (Povrazník)
- počet kurzov a účastníkov v škole remesiel (Povrazník)
- počet návštevníkov Gazdovského dvora (Povrazník)

Oprávnení užívateľa opatrení :

- pre Opatrenia č. 3.1. - obce, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, miestne iniciatívy v charite a sociálnych službách
- pre Opatrenia č. 3.2. - obce, miestne iniciatívy v rozvoji a cestovnom ruchu, združenia podnikateľov
- pre Opatrenia č. 3.3. - obce, podnikatelia

AKČNÉ PLÁNOVANIE

6. Akčný plán

6.1. Krátkodobé plánovanie

Plánovanie na 2-3 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami mikroregiónu. Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji mikroregiónu.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 3 roky.

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 2-3 roky.

Aktivita (presné pomenovanie):	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) v rámci aktivity	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje)	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

6.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obcí mikroregiónu na roky 2009-2010 - príloha č. 1

7. Finančné zabezpečenie - mikroregión

Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre roky 2010,2011 – tabuľka

číslo	Špecifický cieľ (Priorita)		2010 %	Skk	EUR	2011 %	Skk	EUR	SPOLU
	č.	Opatrenie							2010 a 2011 Eur
1	Zlepšenie kvality životného prostredia obce								
	1.1	Zvýšiť starostlivosť o zložky životného prostredia	0,68	691 512	22 954	10,79	18 346 222	608 983	631 937
	1.2	Zlepšiť stav infraštruktúry v obci	12,19	12 540 038	416 253	16,63	28 304 612	939 541	1 355 794
	1.3	Zlepšiť vzhľad obce	19,13	19 700 958	653 952	17,77	30 239 424	1 003 765	1 657 717
	1.4	Zabezpečiť starostlivosť o krajinu	0,48	500 754	16 622	1,79	3 055 409	101 421	118 043
		Opatrenie celkom	32,48 12,24	33 433 262	1 109 781	46,98 29,28	79 945 667	2 653 710	3 763 491
2	Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji obce								
	2.1	Aktivizovať ľudské zdroje pre rozvoj obce a mikroregiónu	0,57	576 732	19 144	0,24	424 626	14 095	33 239
	2.2	Zlepšiť spoluprácu a zvýšiť povedomie obyvateľstva	0,95	981 897	32 593	0,28	469 845	15 596	48 189
		Opatrenie celkom	1,52 0,57	1 558 629	51 737	0,52 0,32	894 471	29 691	81 428
3	Zvýšenie návštevnosti obce								
	3.1	Vytvárať podmienky pre rozvoj obce	21,62	22 245 822	738 426	14,42	24 537 235	814 487	1 552 913
	3.2	Zvýšiť atraktivitu a záujem o obec	0,71	738 027	24 498	0,89	1 506 029	49 991	74 489
	3.3	Rozvíjať podnikanie s dôrazom na cestovný ruch	43,67	44 955 072	1 492 235	37,19	63 300 299	2 101 185	3 593 420
		Opatrenie celkom	66,00 24,87	67 938 921	2 255 159	52,50 32,72	89 343 563	2 965 663	5 220 822
	SPOLU (Opatrenia na rok)			102 930 812	3 416 677		170 183 701	5 649 064	9 065 741
	SPOLU (Priority) 100%		100			100			

IMPLEMENTÁCIA

1. Riadenie programu

Aktérmi programu sú:

- riadiace orgány mikroregiónu (Správna rada, Predsedníctvo)
- koneční realizátori
- užívatelia jednotlivých opatrení

1.1. Riadiaci orgán Programu rozvoja –PHSR mikroregiónu

Pre zabezpečenie realizácie programu je ustanoveným riadiacim orgánom programu volená resp. mikroregiónom zriadená tzv. „**Rada rozvoja mikroregiónu**“.

Orgán navrhuje, riadi a zlepšuje procesy rozvoja s cieľom podporovať politiku a stratégiu definovanú v schválenom programovom dokumente tak, aby ním zabezpečované činnosti boli s ostatnými orgánmi koordinované a prispievali k efektívnosti a účinnosti podpory rozvoja aktivít na území mikroregiónu.

Obec a združenie obcí (resp. mikroregión) podľa zákona č. 503/2001:

- spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu mikroregiónu
- poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu
- poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov
- spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- zriaďuje s inými obcami združenie obcí k ekonom.-sociál. rozvoju mikroregiónu a VÚC
- spracováva stanovisko k programom regionálneho rozvoja

adresa a kontakty

dopísať rukou

Obecný úrad Medzibrod

Nám. Hrdinov SNP 1, 976 96 Medzibrod

Tel. č. 048 418 43 39

zodpovedná osoba: starostka obce Medzibrod: **Zdenka Hut'ková** (tel. kontakt : 048 418 43 39)
(schváli Správna rada resp. Predsedníctvo mikroregiónu uznesením)

2. Monitoring

V záujme efektívneho a koordinovaného postupu činnosti pri realizácii Programu, jeho strategických cieľov a opatrení bude v termíne do 3 mesiacov od schválenia Programu Riadiacim orgánom mikroregiónu a v zastupiteľstvách obcí mikroregiónu zriadený Monitorovací výbor, ktorého úlohou bude v pravidelných intervaloch hodnotiť zabezpečovanie programu v zmysle stanovených ukazovateľov.

2.1. Monitorovací orgán Programu rozvoja –PHSR mikroregiónu

Monitorovacím orgánom bude zvolený orgán združenia v zmysle organizačného zabezpečenia.

adresa a kontakty monitorovacieho orgánu pre program

dopísať rukou

zodpovedná osoba: (tel. kontakt :)
(meno zodpovednej osoby navrhne a schváli riadiaci orgán mikroregiónu uznesením)

3. Organizačné zabezpečenie

3.1. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja –PHSR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia

Programu rozvoja je potrebné záväzne zabezpečiť v zmysle uznesenia „**Rady rozvoja obce**“ alt. Správnej rady alt. Predsedníctva združenia a uznesenia zastupiteľstiev obcí takto:

1. stanoviť spracovanie hodnotiacej správy Programu za príslušný rok každoročne v termíne do 15.2. nasledujúceho roka (napr. správu za rok 2009 v termíne do 15.2.2010)
2. zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika)
3. stanoviť zjednodušený spôsob zverejnenia príslušnej správy (letáky, médiá, tlač)
4. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
5. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu
6. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja
7. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení
8. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov a fundraising
9. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu kofinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
10. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (vyškolenie a financovanie)
11. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.

3.2. Informovanosť a publicita Programu rozvoja – PHSR

Program rozvoja obce bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránkach obcí a tlačenou formou letáka pre verejnosť a v miestnej tlači. Súčasťou zverejnenia informácie o Programe je nevyhnutné zabezpečiť formu diskusie s verejnosťou (tlač, televízia, rozhlas a pod.) za účelom zrozumiteľnosti o možnostiach širokého uplatnenia Programu, ktorý sa stáva programom každého obyvateľa a užívateľa územia aj vo vzťahu k žiadostiam o podporu z EÚ fondov.

Rovnako bude zverejňovaná každoročná Správa o monitoringu a hodnotení Programu.

„**Rada rozvoja obce**“ zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

„**Rada rozvoja obce**“ zabezpečí slávnostné uvedenie Programu rozvoja „do života“ za účasti regionálnych partnerov, orgánov štátnej správy, regionálnej samosprávy a susedných obcí za účelom poskytnutia informácie o možných dopadoch resp. spolupráci v budúcom rozvoji.

Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne a neziskové organizácie a komunitné nadácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I.a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Združenia vidieckych obcí, 2002
- Súpis pamiatok na Slovensku
- Kroniky obcí Mikroregiónu RENTaR
- Brožúrky o obciach, poskytnuté obecnými úradmi
- Obecné noviny
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ. Zväzok 33/I. Bratislava
- Kolektív: Zborníky prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica.
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska,VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajine, SPÚ Nitra 1998
- URKEA Banská Bystrica, VÚC Banskobystrického kraja

Príloha č.1